

Zürjén szövegek.

(Második közlemény.)

B) Alsó-vicsegdai szövegek.

15.

1. *važen olis-vilis soldat va síl'ei. gvargiajn služitis. sija juasis gestitni. le džisni kujim vo kežle. dir ili regid vojis gorte i bat i mam lovjaš. i primitisni zev bura. olis sen zev bura kujim vo. kujim vo olištas, vojis pera munn'i ber soldate. puktal'sni sili nopje derem-gatš, deŋga šetisni i preštšaitšis. etpravittšis tui vile. lun mune i med mune. vežu-vun vojis. i šoge vojis. pirale kabakaš, stokan juni. medes juš, koime'des i nole'des i vite'des. deŋga b'iri, biden juis. derem pondis vuzavl'ni i gatš, i ninem iz kol. bara medis munn'i tui vile. kanava-beke ušg.*

15.

1. Élt régen egy Vaszilyj (nevű) katona. A testőrségben szolgált. Elkéredzkedett vendégségbe menni. Elengedték három évre. Sokára vagy hamar haza jött és apja meg anyja (még) életben vannak. És nagyon jól fogadták. Nagyon jól élt ott három esztendeig. Három évig él, eljött az ideje, hogy visszamenjen katonának. A hátizsákába tettek neki alsóruhát (tkp. inget-gatyát), pénzt adtak (neki) és elbúcsúzott. Útnak indult (tkp. elindult az útra). Egy napig megy és még egy napig (tkp. másodikat) megy. Egy hét telt el (lett; tkp. jött). És bänkódás fogta el (tkp. bánatba jutott). Bemegy a kocsmába, egy pohár (pálinkát) inni. Második pohárral iszik, harmadikat meg negyediket meg ötödiket. A pénze kifogyott, mindent elivott. Az ingét kezdte eladogatni meg a gatyáját, és semmije se maradt. Megint útnak

tšettšini oz vo. «atte — šue — smert primite. vot lešakli me služita kujim vo, ježgli stokan menim miččas.» vi, džede, lokte niv. «zdrastvui — šue — vašil'ei, miž ten — šue — kole?» — «a vot — šue — me lešakli služita kujim vo etik stokan vina vile.» seičsas niv kiskis žepšis vina i stokang kištis i vašil'ei južis. vašil'ei južis i tšettšis. «eni jur oz viš menam», šue. «on-e žalajt medes juni?» južis medes. «no kožmedes on-e žalajt? — vot, šue, te i mun. voas pos. i pos-vodž levož vilas tui-trepa i sija trepain te mun i sen voas dom, kamennaja polata. te — šue — denga in bošt, me ačšim minta.»

2. *munis i vožis kamennaja polata kujim-suda. piris dome. ne-kod abu. a sen patš lontiše. i seni patš-vodž doras ules no seni škap. «no miž seten karni meda?» vožis starik. «no — šue — zdrastvui, vašil'ei!» vašil'ei šuiš: «zdrastvui, deduško! me — šue — deduško, medaši kujim vo keže stokan vinaš. vai-že*

indult. Egy árok mellé esik. Fölkelni nem bír. «Jaj, — mondja — meghalok (tkp. a halál fogad). Lám, (akár) erdei manónak szolgálok három esztendeig, ha egy pohár (pálinkát) ad nekem». Körülnez, egy leány jön. «Adjon Isten — mondja — Vaszilyij, mi kell neked?» mondja. — «Hát — mondja — én (akár) erdei manónak szolgálok három esztendeig egy pohár pálinkáért». A leány rögtön pálinkát húzott ki a zsebéből és pohárba töltötte és Vaszilyij ivott. Vaszilyij ivott és fölkelt. «Most nem fáj a fejem», mondja. «Nem akarsz még egyet (tkp. másodikat) inni?» Még egy (pohárral) ivott. «Nos, harmadikat nem akarsz-e? — Hát — mondja — te menj. Jön majd egy híd. És a hídfőtől balra van egy ösvényút és azon az ösvényen menj és ott jön majd egy ház, egy kőpalota. Te — mondja — pénzt ne fogadj el, én magam fizetlek majd».

2. Ment és jött egy háromemeletes kőpalota. Bement a házba. Senki sincs (ott). De a kemenceze ott be van fűtve. És ott a kemenceze eleje mellett egy szék van meg egy szekrény van. «Nos, mit fogok én ottan csinálni?» Jött egy öreg ember. «Nos — mondja — Isten hozott, Vaszilyij!» Vaszilyij mondta: «Isten hozott, nagypapa! Én — mondja — nagypapa, elszegődtem három évre egy pohár pálinkáért. Adj nekem — mondja —

— *šue* — *rabota mem mi-ke.*» *šetis sili rabota deduško patš lontini.* «*etja — šue — i lonti zev jonain, med oz kus. te — šue — va síl'ei, tan ov. me — šue — vo og volj te dorę. a juan-šojan, sen škap i skolko ugodno, sen ju i šoj.*»

juis, šojis i olis vo. volis vo i deduško vojis. «*zdrastvui, va síl'ei! ku,šema te ola'n?*» — «*me — šue — ola zev bura.*» — «*te-kojd kazak iz šedli!*» — «*a te-kojd kezaiin iz šedli-na mem,* *va síl'ei šujis.*» «*no, me bara muna gni i god og volj. a te — šue — ov.*»

bara vo olis. deduško vojis. bara. «*zdrastvui, va síl'ei! ku,šema ovan nin?*» — «*a mi me og ov tani, juni-šoini devel.*» — «*mi, šue, te-kojd kazak mem iz šedli nem-na.*» *a va síl'ei šue:* «*te-kojd kezaiin menim iz šedli.*» — «*me — šue — bara muna, med taja lunedž og volj.*»

bara vo olis va síl'ei. deduško bara vojis vidlini, vidlini. «*zdrastvui, va síl'ei! ku,šema — šue — nin ola'n?*» *va síl'ei*

valami munkát». Adott neki az öreg munkát, a kemenczét fűteni. «Ezt — mondja — fűtsed nagyon erősen, nehogy kialudjon (a tűz). Te — mondja — Vaszilyij, maradj (tkp. élj) itt. Én — mondja — egy évig nem jövök hozzád. De étel-ital (tkp. ital-étel), ott van egy szekrény, és igyál meg egyél ott, a mennyi tetszik».

Ivott, evett és élt egy esztendeig. Eltelt (tkp. eljött) az év és jött az öreg. «Adjon Isten, Vaszilyij! Hogyan élsz te?» — «Én — mondja — nagyon jól élek (vagyok)». — «Hozzád hasonló munkásom még nem akadt!» — «Te hozzád hasonló gazdám meg nem akadt még», mondta Vaszilyij. «Nos, én most megint elmegyek és egy évig nem jövök. Te meg — mondja — élj».

Megint egy évig élt. Megint eljött a nagypapa. «Adjon Isten, Vaszilyij! Hogyan élsz már?» — «De mit ne éljek én (azaz: miért ne érezzem magam jól) itt, enni-inni elég van». — «Mit — mondja — hozzád hasonló munkásom még sohasem akadt». Vaszilyij meg mondja: «Hozzád hasonló gazdám nem akadt». — «Én — mondja — megint elmegyek, a másik ilyen napig nem jövök (mához egy évre jövök)».

Megint egy esztendeig élt Vaszilyij. Az öreg megint eljött meglátogatni, körülnézni. «Adjon Isten, Vaszilyij! Hogyan —

šue: «ola zev bura, deduško.» v a s i l' e i šue: «mem — šue — munnj kole soldate. vremja vojs.» — «mem — šue — iz šedlivlj te-kojd molodets-kazak.» — «a te-kojd kezain iz šedlivlj, v a s i l' e i šue. «a mi vermam vidžni tene nem. — no — šue — v a s i l' e i, munim-že. reštšet ten kovmas.» boštis deduško kujim klutš. klutšjas boštalis, voštis ambar-e, džes. sen nasipnei irgen-dėnga. «v a s i l' e i, bošt, miđta kole!» — «mi — šue — kara dėnganas?» — «tšelkevej bidlain tšelkevej. lok-že — šue — medlae munam.» — «taje — šue — šekid tui vilin novledlini.» ambar-e, džes voštis, — nasipnei eziš dėnga. «no, v a s i l' e i, bošt, miđta kole!» — «mi — šue — me dėngaala? taje puktini šekid, kok-riđđžikes.» ambar voštis, koim' des nin. ambar-e, džes voštis. seni nasipnei kabala-dėnga. «no, v a s i l' e i, — šue — bošt, miđta kole!» — «mi — šue — me dėngaala? ketáše kabala-dėnga, abu bur tui vile.» — «no — šue — voštlam — šue — bara ambar.» voštis e, džes, nasipnei zarnija dėnga. «miđta kole —

mondja — élsz már?» Vaszilyij mondja: «Nagyon jól élek, nagyapám». Vaszilyij mondja: «Nekem — mondja — el kell mennem katonának. Eljött az ideje». — «Nekem — mondja — nem akadt hozzád hasonló munkáslegényem». — «(Nekem) meg hozzád hasonló gazdám nem akadt», mondja Vaszilyij. — «De mi egész életeden át el tudunk téged tartani. — Nos — mondja — Vaszilyij, menjünk. Neked leszámolás (fizetés) kell». Az öreg három kulcsot fogott. Fogta a kulcsokat, kinyitotta a raktár ajtaját. Ott egész rakás (tkp. föltöltött) rézpénz van. «Vaszilyij, végy, a mennyi kell!» — «Mit — mondja — csináljak a pénzzel?» — «A rúbel mindenütt rúbel. Gyere hát — mondja — menjünk máshová.» — «Ezt — mondja — nehéz az úton vinni». Kinyitotta egy raktár ajtaját — egész rakás (tkp. felhalmozott) ezüstpénz. «Nos, Vaszilyij, végy, a mennyi kell!» — «Mit — mondja — csinállok én a pénzzel? Ezt nehéz elhelyezni, könnyebbet». Kinyitott egy raktárt, már a harmadikat. Kinyitotta a raktár ajtaját. Ott egész rakás papirospénz. «Nos, Vaszilyij, — mondja — végy, a mennyi kell!» — «Mit — mondja — csinállok én a pénzzel? A papirospénz megázik, nem jó az útra». — «Nos — mondja — nyissunk ki — mondja — megint egy raktárt». Kinyitotta az ajtót, egész rakás aranypénz.

šue — bošt!» — «men řingm oz kol, miĵ me deńgaala?» — «no, etik raz me ten bur kara.» — «kážteda.»

3. preštšáittšis i muni važ tujed-trepaed ber i peti iđđid tui vile. medis munnĵ. ĵur pondis višni, a deńga abu. «vot — šue — kabak voas. miĵen me pokmelittša?» puksis kurittšini kanava-beke. «ok — šue — blád perĵalis!»

viđžede, niv lokte. niv voĵis si dore. «zdrastvui — šue — va sílěĵ! miĵ te majittšan? na, me ten šeta kešęlok. no — šue — me — šue — keręlo'vna. vot me ten loa baba. na-žę imĵanneĵ tšuh-kitš. me — šue — tela vola das-kik kara'ben. a eni abu lešid gorte munnĵ. no te — šue — mun kare da glavneĵ traktire i zańamáĵ med dona pater'a.»

no, preštšáittšisni. keręlo'vna muni gorte, a va sílěĵ muni traktire kare. ĵuášis, keni glavneĵ traktir i kežaińliš, traktirštšik-liš, ĵualis: «ku,štšem pater'a tenad viĵim? donaeš viĵim?» —

«Á mennyi kell — mondja — (annyit) végy!» — «Nekem semmi se kell, mit csinálok én a pénzzel?» — «Nos, egyszer én jót teszek veled (tkp. neked)». — «Hivlak majd».

3. Elbúcsúzott és ment a régi ösvényen vissza és kijutott az országútra. Kezdett menni. A feje elkezdett fájni, de pénze nincsen. «Lám — mondja — jön egy kocsmá. Mivel erősítem magam a mámor után?» Leült az árok szélére dohányozni. «Jaj — mondja — (az) a szájha becsapott!»

Körülnéz, egy leány jön. A leány odajött hozzá. «Adjon Isten — mondja — Vaszilyij! Mit szomorkodol? Nesze, én egy pénzes zacskót adok neked. Nos — mondja — én — azt mondja — királyleány vagyok. Lám, én a feleséged leszek. Itt van az én névbetűs gyűrűm. Én — mondja — tizenkét hajóval jövök érted. De most nem alkalmas hazamenni. Te meg — mondja — menj be a városba és a legnagyobb fogadóba (tkp. főfogadóba) és vedd ki a legdrágább kvártélyt».

Nos, elbúcsúztak. A királyleány hazament, Vaszilyij meg vendégfogadóba ment a városba. Kérdezősködött, hol van a főfogadó és a gazdától, a fogadóstól, kérdezte: «Milyen kvártélyod van neked? Vannak-e drágák?» — «Hát — mondja —

«vot — šue — menam vijim sto rubleja pater-a. vijim i tišá, tša rubleja pater-a.» — «vot, lešid taja pater-a.»

4. settše i pírís soldat va šil'élj, paterae. pondis junj-šoijnj, kodi med dona juan-šojan. telis loji. no traktiršišiklen baba pondis šunj: «taja — šue — dēnga iz pirtli, mijen pondas mintišni? šinél kiššema. mijen taja medas mintišni? ken dēngais talen veli? ne-ku, tššem bagaž i iz vev. mun-že, kaži, šili-dinas šetav.»

tššemedan boštis traktiršišik i kajis. «no — šue — zdrastvui, va šil'élj! me — šue — nuždájtša dēngais. mi-ke on-e vermj šetnj dēnga?» — «a me — šue — teda, dēnga kole. a mijen ledtšedan dēnga?» — «a vot — šue — tššemedan vijim menam.» — «una-e tere tattše dēnga? mun — šue — te kor babaidliš kul-mešek.»

a traktiršišik jurse giž karis (gižjedis). ledtšis baba dore. baba jualis: «šetis-e dēnga?» — «kul-mešek kore.» baba šue: «šili-dinas šetav! ku, tššem šilen dēnga? ninem iz pirtli, ne-ku, tššem

nekem száz-rúbeles kvártélyom van. Van ezer-rúbeles kvártélyom is». — «Nos, jó (lesz) ez a kvártély».

4. Oda be is ment Vaszilyij katona, (abba) a kvártélyba. Kezdet inni-enni, a mi a legdrágább ital-étel. Elmúlt egy hónap (tkp. egy hónap lett). Hát a fogadós felesége kezdte mondani: «Ez — mondja — pénzt nem vitt be, mivel fog ő fizetni? A köpenyege el van nyíve. Mivel fog ez fizetni? — Hol volt ennek a pénze? Nem is volt semmi poggyásza se. Menj hát, menj föl, üsd nyakon».

A fogadós fogott egy uti ládát és fölment. «Nos — mondja — adjon Isten, Vaszilyij! Ennekem — mondja — szükségem van pénzre. Nem tudsz-e valami pénzt adni?» — «De én — mondja — tudom, (hogy) kell a pénz. De miben (tkp. mivel) fogod a pénzt levinni?» — «Hát nézd csak — mondja — van egy ládám». — «Sok pénz fér-e ebbe bele? Menj, — mondja — kérj a feleségedtől egy gyékényzsákot».

A fogadós megvakarta a fejét. Lement a feleségéhez. Az asszony kérdezte: «Adott-e pénzt?» — «Egy gyékényzsákot kér». Az asszony mondja: «Üsd nyakon! Micsoda pénze van neki?

bagaz.» — «no, davaj!» *šue. a baba oz šet. piñalis mužikes. vajis bara. krupšatka-mešek, šibitis traktirštšikli mešek nyr-vomas.*

traktirštšik boštis mešek. kajis va šil'ei dore. «vajin-e mešek?» — «vot — šue — vaji.» — «vot — šue — tajen pože ledtšedni dēnga.» i boštis va šil'ei mešek i muni komnatae. trakal da trakal — dēneg, zoloto, vot takoi vorok! pondis ledni meške dēnga i leptile. šekida taja log. vit pud sevtis. petkedis traktirštšikli. «no, na-že, ledtšed!»

5. *boštis traktirštšik, oz vermi. kidž-ke va šil'ei otšalis leptini i traktirštšik ledtšedis mešek i baba-li šibitis. «miž — šue — iz sevtema meške? me šuli ten kiminš: šili-dinas šetav! da miž — šue — ražli mešek, miž puktēma?» i ražis mešek baba i kištis dēnga. zoloto (zarñija dēnga) i džid vorok loii. «oiž — šue — taja ozir velema va šil'ei! ken — šue — taje dēngase pirtēma? neku, tšēm bagaz iz vev silen.»*

etik niv veli traktirštšiklen. «taja-ke i mijansinim nivnime

Semmit nem vitt be, semmiféle poggyászt». — «Nos, adj!», mondja. De az asszony nem ad. Szidta az urát. Megint liszteszsákot hozott, a zsákot a fogadósnak az arczába dobta.

A fogadós fogta a zsákot. Felment Vaszilyijhoz. «Hoztál-e zsákot?» — «Íme — mondja — hoztam». — «Lám — mondja — ebben (tkp. ezzel) lehet pénzt levinni». És fogta Vaszilyij a zsákot és bement a szobába. Rázta, rázta (az erszényt), — pénz, arany, ekkora rakás ni! Kezdte a pénzt a zsákba rakni és fel-emeli. Ez nehezen megy (tkp. lesz). Öt pudot rakott bele. Kivitte a fogadósnak. «Nos, nesze, vidd le!»

5. Fogta a fogadós, nem bírja. Valahogyan Vaszilyij segített felemelni és a fogadós levitte a zsákot és odadobta a felesége elé (tkp. -nek). «Mit — mondja — követ rakott a zsákba? Hányszor mondtam én neked: 'Üsd nyakon!' De mit — mondja — bontsd föl a zsákot, mit tett bele?» És az asszony fölbontotta a zsákot és kiöntötte a pénzt. Az arany (aranypénz) nagy rakás lett. «Ejnye — mondja — gazdag lehet ez a Vaszilyij! Hol — mondja — vitte be ez a pénzét? Semmiféle poggyásza nem volt neki».

A fogadósnak volt egy leánya. «Hogyha ez elveszi a mi

vajas, mi-kojd ozir karin oz lo. a bidtsamajs ovle. kole kidz-ke setni nivnime ta saje. bidtsamajs ovle.» traktirštšikli sue baba: «mi — sue — karam sili banket as košta vile. mižan juan-šojan oz kov boštni, aslanim vijim. vot — sue — po parje tšukartam niv da zon iz gospod. mun, te juav v a š i l' é ž i š, priñimájte oz sija. a aššinim mi nivnime lešedam tontsuñtñi v a š i l' é ž i k e d.»

6. muni traktirštšik v a š i l' é ž i dore juavni: «no — sue — v a š i l' é ž i, te d'enga šetin mižan una. mi karam ve tšerinka. niv da zon tšukartam iz gospod po parje tontsuñtñi. te vēšelištš'i, tom mort.» — «lešid zev», v a š i l' é ž i šužis traktirštšikli. a traktirštšik ledštšis i baba li vištalis. i baba tšektis publikuñtñi.

publikuñtis. kor-ke voisni sija tšase. biden tšukarttšisni. i traktirštšiklen niv tšetš kajis i puktšisni juni-šoñi. kor-ke juisni-šoñisni naja. tšettšisni. pondisni tontsuñtñi po parje. a traktirštšiklen niv

leányunkat, hozzánk hasonló gazdag nem lesz a városban. De mindenféle szokott lenni. Valahogy ehhez kell adnunk a leányunkat. Mindenféle megtörténik.» A fogadónak mondja a felesége: «Mi — mondja — lakomát adunk (tkp. csinálunk) neki a saját költségünkön. Nekünk italt-ételt nem kell vennünk, magunknak van. Lám — mondja — párosával hívunk meg (tkp. gyűjtünk össze) leányokat meg legényeket az urak közül. Menj, kérdezd meg Vaszilyijtól, elfogadja-e ő vagy nem. De (úgy) rendezzük, (hogy) a magunk leánya Vaszilyijjal táncoljon».

6. A fogadós odament Vaszilyijhoz megkérdezni: »Nos — mondja — Vaszilyij, te sok pénzt adtál nekünk. Mi esti mulatáságot rendezünk (tkp. csinálunk). Leányokat meg legényeket hívunk meg úri családokból (tkp. az urakból) párosával, hogy táncoljanak. Mulass, fiatal ember». — «Nagyon helyes», mondta Vaszilyij a fogadónak. A fogadós meg lement és elmondta az asszonynak. És az asszony meghagyta neki, hogy közhírré tegye.

Közhírré tette. Valamikor megjöttek arra az órára. Mind összegyűltek. És a fogadós leánya szintén fölment és leültek inni-enni. Valamikor vége volt az evésnek-ivásnak (tkp. megittak, megettek ők). Fölkeltek. Elkezdtek páronként táncolni. Azonban a fogadónak a leánya és Vaszilyij az asztalnál ülnek

da va síl'é i pukalení pizan sajn kiken. niv sújis va síl'é ilí: «no, miian para abu teked. vai i mi pondam tontsuítñi teked.»

pondisni naja tontsuítñi tože. kor-ke tontsuítñís. a va síl'é i da traktírššiklen niv kiken koliní. a traktírššiklen niv jetkis va síl'é jes, koikalánis ziredis. «ak te, jobu vašu mat!» va síl'é i jetlalis niles traktírššiklís.

7. led'tsis mamis, juale: «ku.tšema síbede?» — «mate oz síbed.» — «vot — mamis šue — esten vijim volšební.tša, mi-ńebud' oz-e verme lešedni? na-že sto rublej (tšelkevej), na, deńga miian una. idžid-e sto rublej? sija miiansinim nivnime vajas, mi-kojd ozir ne-kod oz lo karin.»

tšektis dojdjavni para vev ku.tšarli. nivked munini volšeb-ńi.tša orde, mi-ńebud' lešedas. kor-ke voišni i piris. i tedis traktírššiklís niv i jualis: «mi mogen te voišn?» — «a vot, miian vijim postojaleťs. sija med mene vajas. mi-ke on-e vermí lešedni? na šo tšelkevej ten.» — «a te abu űevesta síli, a silen űevesta

ketten. A leány szólt Vaszilyijnak: «Nos, nekünk kettőnknek nincsen párunk (tkp. nekünk nincs párunk veled). Rajta, mi ketten is kezdjünk táncolni (tkp. mi is kezdünk táncolni veled)».

Elkezdtek ők szintén táncolni. Valamikor vége volt a táncznak. De Vaszilyij meg a fogadós leánya ketten maradtak. A fogadós leánya meg meglökte Vaszilyijt, a lócza felé nyomta: «Ejnye te, ...!» Vaszilyij ellökte a fogadósna a leányát.

7. Lement az anya, kérdezi: «Hogyan fogad?» — «Nem enged magához közel». — «Hát — mondja az anya — ott van egy javasasszony, nem tud-e valamit csinálni? Nesze száz rúbel, nesze, nekünk sok a pénzünk. Sok-e (tkp. nagy-e) száz rúbel? Ha ő elveszi a mi leányunkat, hozzánk hasonló gazdag senki se lesz a városban».

Megparancsolta a kocsisnak, hogy két lovat fogjon be. A leánynyal a javasasszonyhoz mentek, (hogy) valamit csináljon. Valamikor odaértek és bement. És megismerte a fogadós leányát és kérdezte: «Micsoda ügyben (tkp. ügygel) jöttél?» — «Hát nézd, nekünk van egy lakónk. Az hadd vegyen el engem. Nem tudsz-e valamit csinálni? Nesze neked száz rúbel». — «De te nem vagy neki menyasszonya, az ő menyasszonya királyleány.

korol'vna. sila voasni das-kik kara'ben. a me tenid ninem og vermi karni.»

muni'ni gorte, vo'isni, mamli vi'talis. «a kidz oz vermi? asiv nu kik-so tselkevei. mi-ke lesedas.»

asiv vodz tsettsis. kul'sarli tsektis do'jdavni para vev i muni'ni bara. i bara vo'isni. jualis volsebnit'sa babuska: «mi mogen vo'in te me doredz?» — «a vot, teritja delaen vo'i. na ta-vun kik-so tselkevei. mi-ke on-e vermi lesedni?» — «me og vermi ninem, te on lo baba sili. silen nevesta korol'vna, sila voasni das-kik kara'ben.»

ber muni gorte mam dore. mamli vi'talis. «na, asiv nu kujim-soes.»

8. asiv vodz tsettsisni, bara vo'isni. volsebnit'sa jualis: «mi mogen te vo'in bara?» — «sidz i sidz. bara vaz delaen. ta-vun na kujim-so tselkevei.» no sija setis volsebnegi protoz. «a taja kor led'sas pristanje, beras-ke t'rukedan, sija kole pristanje, a tenje vajas-e, oz vaz, og ted me. sessa me karni og vermi

Ő érte tizenkét hajóval jönnek. Én azonban nem tudok neked semmit se csinálni».

Hazamentek, megérkeztek, elmondta az anyjának. «De hogyne tudna (dehogy nem tud)! Holnap vigy kétszáz rúbelt. Valamit fog csinálni».

Másnap korán felkelt. A kocsisnak megparancsolta, hogy két lovat fogjon be, és megint elmentek. És megint odaértek. Kérdezte a javasasszony: «Micsoda ügyben jöttél te énhozzám?» — «Hát nézd, a tegnapi dologban (tkp. dologgal) jöttem. Nesze kétszáz rúbel. Nem bírsz-e valamit csinálni?» — «Én nem bírok semmit se (csinálni), te nem leszel neki felesége. Az ő menyasszonya királyleány, ő érte tizenkét hajóval jönnek majd».

Visszament haza az anyjához. Elmondta az anyjának. «Nesze, holnap vigy háromszázat».

8. Másnap korán fölkeltek, megint odajöttek. A javasasszony kérdezte: «Milyen ügyben jöttél megint?» — «Így meg így (tkp. úgy). Megint a régi dologban. Ma nesze háromszáz rúbel». Az meg egy varázstűt adott neki. «A mikor ez lemegy a kikötőhöz, ha beszúrod a hátába, ő a kikötőben marad, de hogy téged elvesz-e, nem vesz-e, nem tudom én. Ezenkívül semmit

ninem. a te mun, i prinimáitas-ke va síl'éi, te lakei bošt da lakei oz-e vermi tsukedni protož, prinimáitas-ke lakejes va síl'éi?»

muni'ni gorte, vištalis mamisli. i traktirštšik kajis juavni va síl'éi'is: «no va síl'éi, mi, va síl'éi, boštam lakei as košt vile.» traktirštšik boštis va síl'éi'li lakejes.

lakeikéd olisni zev bura. olisni i vetle'ni guláitni kar vile. pera vois munní. lakei jualis va síl'éi'is: «men pože-e ledšivni pristańe?» va síl'éi šuiis «pože» lakei'li. i ledšisni kiken. preštšáittšis traktirštšikked i baba'isked i nilisked i muni'ni naja kiken pristańe. addžisni, lokte das-kik kara'b. lakei šuiis va síl'éi'li: «vaj — šug — kuritam dlá preštšeińe». i pukšisni naja. sija protož tsukedis beras. unmovšis va síl'éi. voisni das-kik kara'ba. i das-kik niv petis kara'biš. i koršisni va síl'éjes. i juđsni pondisni sidž: «kod-ke addžili'nnid-e seštšem saldat'es?» sen vištalisni pristańin: «addžilim. eni veli vetledleni». koršisni, koršisni, addžisni: va síl'éi uže. i iz vermini tsuksavni va síl'éjes.

se tudok csinálni. Te azonban menj, és ha elfogadja Vaszilyij, fogadj egy inast, és az inas nem bírja-e a tüt (beléje) szűrni, ha Vaszilyij elfogadja az inast?»

Hazamentek, elmondta az anyjának. És a fogadós fölment megkérdezni Vaszilyijtól: «Nos, Vaszilyij, mi, Vaszilyij, inast fogadunk a magunk költségén». A fogadós inast fogadott Vaszilyij mellé (tkp. -nak).

Az inassal nagyon jól éltek. Éltek és mennek sétálni a városba. Eljött az ideje, hogy elmenjen. Az inas megkérdezte Vaszilyijtól: «Nekem le lehet-e mennem a kikötőhöz?» Vaszilyij mondta az inasnak: «Lehet». És lementek ketten. Elbúcsúzott a fogadóstól meg a feleségétől és a leányától, és mentek ők ketten a kikötőbe. Látták, tizenkét hajó jön. Az inas szólt Vaszilyijnek: «Rajta — mondja — szíjunk egyet búcsúzóra». És ők leültek. Az a tüt beszúrta a hátába. Vaszilyij elaludt. Tizenkét hajó jött. És tizenkét leány jött ki a hajóból. És keresték Vaszilyijt. És elkezdtek így kérdezősködni: «Látott-e valamelyiketek olyan katonát?» Ott mondták a kikötőhelyen: «Láttunk. Most jártak (itt)». Keresték, keresték, meglátták: Vaszilyij alszik. És nem tudták Vaszilyijt fölkelteni. A királyleány levelet írt:

korol'vna gižis pišme: «te — šue — a'tšid as koknad mene korsk. me teng korsi, i a'tšid tedan.»

9. naja nivyas mu'nini ber kara'ben. lakej protož kiskis va'sil'el'is. va'sil'ei sajdmis i tšettši. vi,džedlis, kara'b edva tidale more vilin. pondis berdni. medis munnj poden more dorti, bekti pišjini. kara'b vošis šin uliš i va'sil'ei puskis kuritni. sija žepe ki šujis, etja pišme šedi. liđđis sije, korol'vnaen gižema: «ježeli žalaitan, eni as koknad a'tšid korsk!» i liđđis i muni bara va'sil'ei vo,dže.

zagrañittšag meded'tšg terguñtñi kupetš. nagružitema tevar. va'sil'ei jualis: «boštannid-ti kara'be menę ali on?» — «a vot — šue — eni kežaiin mižan abu. vot nregit, tšas voas.»

vi,džedeni, lokte kežaiin. i voiš kežaiin. va'sil'ei jualis: «priñimaitan-e menę kara'be? me — šue — verma loni robotñiken i deŋga šetni verma.» kežaiin boštis va'sil'ejes karabaę. «una — šue — tenad bagaž?» — «menam — šue — ninem abu.»

«Te — mondja — magad keress engem a magad lábával. Én kerestelek téged, magad is tudod».

9. Azok a leányok visszamentek a hajón. Az inas kihúzta a Vaszilyij tűjét. Vaszilyij fölébredt és fölkel. Körülnézett, a hajó alig látszik a tengeren. Elkezdett sirni. Elkezdett gyalog a tenger mellett menni, mellette futni. A hajó eltűnt szeme elől (tkp. alól) és Vaszilyij leült dohányozni. Kezét bedugta a zsebébe, megkerült (kezébe akadt) ez a levél. Olvasta azt, a királyleány írta: «Ha (keresni) akarsz, most a magad lábával magad keress!» És elolvasta és megint tovább (tkp. előre) ment Vaszilyij.

Külföldre készül kereskedni egy kereskedő. Az áru fel van rakva. Vaszilyij kérdezte: «Fölvennétek-e engem a hajóra vagy nem?» — «Hát nézd — mondják (tkp. mondja) — most nincs (itt) a mi gazdánk. Hát várj, mindjárt jön».

Körülnéznek, jön a gazda. És odajött a gazda. Vaszilyij kérdezte: «Fölveszel-e engem a hajóra? Én — mondja — munkás lehetek (tkp. tudok lenni munkásul) és tudok pénzt adni». A gazda felvette Vaszilyijt a hajóra. «Sok poggyászod van?» mondja. — «Nekem — mondja — semmim sincs».

i va síl'éj sglis karabag. opravittsini karabaen. etja kara'b sedi razbojnitskeji sajkag. i vojtir biden vae šiblaisni. i va síl'éj šujis razbojnijkjasli: «mene in šibite vae. me tiked-že ponda služitni, ovni». — «vot — šue — kapita'ni šuam, vištula'm». i kapita'ni vištalisni i kapita'n koris as dinas viđždlinj. ate — šue — okofitan miked?» — «me — šue — okofita».

10. *i kapita'n primitis va síl'éjes. i munini ostrov vile. kara'biš tevar vigružitisni i kara'b vejtisni vae. va síl'éj pondis ovni naked. mortes vini ili grabitni va síl'éj perveji. i lubitis kapita'n va síl'éjes jona. i kapita'n puktis as bertis mede.*

pondisni ovni. mededlšisni geštiti kapita'n med razbojnitskeji sajkag, a va síl'éjes kolis ostrov vilin kezajine i biden šetis sili ostrov vilin. naja munini geštiti kara'ben.

va síl'éj muni voi-vilas. med lun ritiv-vilas muni. bara muni ritiv-voi viv. muas pondis kivni vojtir-ši. «mji tan, kuštsem vojtir?» va síl'éj juale. a sen šidšisni: «pleńnikjas». — «me pe

És Vaszilyij fölszállt a hajóra. Elindultak a hajóval. Ez a hajó egy rablóbanda elé került. És az embereket mind a vízbe dobálták. És Vaszilyij szólt a rablóknak: «Engem ne dobjatok a vízbe. Én veletek együtt fogok szolgálni, élni». — «Hát — mondják (tkp. mondja) — a kapitánynak szólunk, jelentjük». És jelentették a kapitánynak és a kapitány magához hívta, hogy megnézze. «Te — mondja — velünk akarsz (élni)?» — «Én — mondja — akarok».

10. És a kapitány befogadta Vaszilyijt. És mentek egy szigetre. A hajóról kirakták az árút és a hajót a vízbe sülyesztették. Vaszilyij kezdett velük élni. Embert ölni vagy kirabolni Vaszilyij az első. És a kapitány nagyon szerette Vaszilyijt. És a kapitány maga után másodiknak tette meg őt.

Kezdték élni. Elindult (tkp. elindultak) a kapitány vendégségbe egy másik rablócsapathoz, Vaszilyijt meg gazdának (felügyelőnek) hagyta a szigeten és mindent adott neki a szigeten. Ők vendégségbe mentek hajón.

Vaszilyij északnak ment. Második nap nyugatnak ment. Megint északnyugatnak ment. A szárazföldön emberek hangját kezdte hallani. «Mi van itt, micsoda emberek?» kérdezi Vaszilyij. Ott meg felelték: «Foglyok». — «Én is fogoly vagyok». —

plehnik-že. — «a te, v a s i l é i — šujsni —, te ledž mianes». — «a keni — šug — e, džes?» — «vot, ritiv-voj pelessenjs pire e, džes.» i klutš korszni pondis v a s i l é i etja e, džesis. i iz sed klutš v a s i l é i li. korszis klutš. kapita'n-koika vliš peduška ulis' sedi klutš. i muni, e, džes vostis. sen plehnik peti biden. seni i korolovna. «no te, v a s i l é i, tás kole munnj. ken-ke kara'b vijim, abu?» — «a vot, menam vijim kara'b.»

11. kara'b kenepatitisni, veštšisni i kara'b le, džisni va vile. i miš nali kole, naja zapas boštisni i etpravittšisni.

kerelovna i v a s i l é i tšai jueni etlain. kapita'nlen leg pete v a s i l é i vile. «addža'n-e, kerelovna lok saldatked tšai jue, a meked oz ju», kapita'n šug. naja jujsni kujim lun. no kapita'n prikaz šetis saldatjasli: «v a s i l é i liš jur kerale da moree šibite!» no saldatjas: «vai-pe v a s i l é i li v ištalam mi. a tšis mort kitrei i sus. mi tšektas karni?» v a s i l é i li v ištalisni: «tenšid jur tšektis

«De te, Vaszilyij — mondották —, te eressz ki minket». — «De hol van — mondja — az ajtó?» — «Nézd, az északnyugati sarok felől vezet be (tkp. megy be) az ajtó». És Vaszilyij ennek az ajtónak a kulcsát kezdte keresni. És a kulcsot nem találta meg Vaszilyij (tkp. V.-nak nem került meg a kulcs). A kapitány padján a vánkos alatt került meg a kulcs. És ment, kinyitotta az ajtót. Ott a foglyok mind kijöttek. Ott van a királyleány is. «Nos te, Vaszilyij, innen el kell menni. Hajó valahol van-e, nincs-e?» — «Hát nézd, nekem van hajóm».

11. A hajót kimohozták, kijavitották és a hajót vízre bocsátották. És a mi nekik kell, készletet vittek és elindultak.

A királyleány és Vaszilyij teát isznak együtt. A kapitány megharagszik Vaszilyijra. «Látod-e, a királyleány egy hitvány katonával iszik teát, de velem nem iszik», mondja a kapitány. Ők három napig ittak. De a kapitány parancsot adott a katonáknak: «Vágjátok le Vaszilyijnak a fejét és dobjátok a tengerbe!» De a katonák (így szóltak): «Nosza, elmondjuk (ezt) Vaszilyijnak. Ő maga leleményes és okos. Mit parancsol majd, hogy tegyünk?» Vaszilyijnak elmondták: «A kapitány meg-

Keravni kapita'n.» va síl'éi vístalis: «vot — šue — ti žalitan-
nid-ke meng, kare piž i le,dže meng tattše.»

kenepatitisi i le,džisi va síl'éjes moree. le,džisi, a va-
síl'éi-mestae regeza-kulle sevtisi lia i vilisas puktisi pakla i
vajisi kapita'n vo,dže. i kapita'n tšektis vae šibitni. «ponli —
šue — pon i tui.»

12. *kapita'n pondis kerelo'vnaked tšai juni. kerelo'vnali*
kapita'n šuis: «me vile-ke eni on vístav batidli, me tene jur
kerala i vae šibita.» — «me — šue — tene vístala.»

va síl'éi berege tšettšis. međis beregti munní. addžis i,džid
dub. dub geger gegertis. ta,tšem pu — šue — me ig addživli
ńemin, ta-ižta pu.» vi,džede: puin e,džes. e,džes voštis: bes
mittšišis kok-pela. «zdrastvui, va síl'éi! tene deduško koršeg
kujim lun nin.» i petini džela bes-piian. i zdorovaťtšisi. «vai
te — šue — saldate veled mianes.» — «a in legáše — šue —

parancsolta, hogy levágjuk a te fejedet». Vaszilyij mondta:
«Lám — mondja — ha ti sajnáltok engem, csináljatok csónakot
és bocsássatok engem bele».

Kimohoztak (egy csónakot) és tengerre bocsátották Vaszi-
lyijt. Eleresztették, de Vaszilyij helyett egy gyékényszákba ho-
mokat raktak és föléje csepüt tettek és a kapitány elé hozták.
És a kapitány megparancsolta, hogy a vízbe dobják. «Kutyá-
nak — mondja — kutya is az útja».

12. A kapitány kezdett a királyleánynyal teát inni.
A királyleánynak szólt a kapitány: «Ha énreám nem mondod
most az atyádnak (hogy t. i. én mentettelek meg), én levágom
a fejedet és beledoblak a vízbe». — «Én — mondja — téged
mondalak majd (t. i. megmentőmnek)».

Vaszilyij kiugrott a partra. Kezdett a part mentén menni.
Látott egy nagy tölgyfát. A tölgyfa körül korbement. «Ilyen
fát — mondja — nem láttam én sohasem, ekkora fát». Nézi:
a fában ajtó van. Kinyitotta az ajtót: egy sánta ördög mutat-
kozott. «Isten hozott, Vaszilyij! A nagypapa már három napja
keres téged». És kis ördög-fiúk jöttek ki és üdvözölték. «Nosza
te — mondják (tkp. mondja) — taníts minket katonának». — «De
ne haragudjatok — mondja — katonáéknál (tkp. katonában)

saldatin varteni.» i stal koma'ndovat «na pravo» i «na levo» i pišjedlis biden. a kod oz kuž, varte vašil'ěi, vi,džedeni, deduško lokte. piņas vaje mešek. vajis i šibitis. bes-pišan vištalisni deduškoli: «vašil'ěi tan lovja.» mešek ražisni, seni lja i pakla. «no, koli te lovja, vašil'ěi, munam-že geštitiņi», šue. pondisni juni, šoņni, vašil'ějes geštitedni. i geštitisni veža-un. vašil'ěi šue: «men pera munnī nīn.» — «in ķermās!» bara' veža-un olis. «no bara' munnī kole men.» a deduško šuņis vašil'ěi: «in ķermās, vašil'ěi. kerelovna džin-tujin abu-na.» veža-un bara' olis. «no, deduško — šue —, eni munnī kole men.» — «no, munam-že», šue. naja petiņi. deduško karšis nagaje. vašil'ěi pukšis i medisni munnī pu jvoti, ķimer urti džik i kor-ke voņisni sija korolovstvog i le,džis vašil'ějes i se,tšem-že vašil'ěi-koņd molodets loņi; et-koņdēs. «no, vašil'ěi, pīralam že kaba'ke stokan juni. a te, vašil'ěi, men bošt vedra, a ašlīd stokan.»

ütnek». És elkezdett vezényelni «jobbra át» és «balra át» és megkergette (öket) mind. De a ki nem tud, (azt) Vaszilyij megveri. Körülnéznek: a nagypapa jön. A fogai közt (tkp. fogában) egy zsákot hoz. Odahozta és ledobta. Az ördög-fiúk jelentették a nagypapának: «Vaszilyij itt van elevenen». A zsákot fölbontották, ott homok meg csepü van. «Nos, ha életben vagy, Vaszilyij, menjünk hát vendégeskedni», mondja. Elkezdtek inni, enni, Vaszilyijt megvendégetni. És vendégeskedtek egy hétig. Vaszilyij mondja: «Ideje már, hogy elmenjek (tkp. nekem ideje már elmenni)». — «Ne siess!» Megint egy hétig maradt (tkp. élt). «Nos, megint mennem kell». De a nagypapa szólt Vaszilyijnak: «Ne siess, Vaszilyij. A királyleány még nincs a fele úton». Megint egy hétig élt. «Nos, nagypapa — mondja —, most mennem kell». — «Nos, menjünk hát», mondja. Ők kimentek. A nagypapa *nagai*-madárrá változott. Vaszilyij ráült és kezdtek menni a fák fölött egészen a felhők alatt. És valamikor eljutottak abba a királyságba, és leengedte Vaszilyijt és ugyanolyan legény lett mint Vaszilyij, egyformák. «No, Vaszilyij, menjünk be a kocsmába egy pohár (pálinkát) inni. Te meg, Vaszilyij, nekem egy vödör (pálinkát) végy, magadnak meg egy pohár (pálinkát)».

13. *muninĭ kaba'ke. i va'sil'ei koris stekan vina, a tevarisli vedra. va'sil'ei juis stekan i tevaris vedra. «vai medes. tevarisli vedra!» «vai koime'des!» tevarisli vedra bara setis. «vai-ze, mene kollav.» i kollalis va'sil'ei, prestsajttsis deduskoked. «no — űue — va'sil'ei, eni kudz kuzan, sidz i ov. prestsaj — űue — va'sil'ei!»*

dedusko muni. va'sil'ei muni kaba'ke i va'sil'ei vodis. settse vojis mazurik. pondis korni silis stekan vina. i oz set vina. a va'sil'ei tsekte setni: «kudz on set stekan vina!» — «ta,tsem karas una vijim űulikjas. bidenli on vermi setni. a te — űue — vai dengate!» va'sil'ei kiskis űepis i stoika vile puktis. i mazurik juis stekan. okalis va'sil'ejes, pasibe viűtalis. «medes — űue — on-e űalait?» — «me kudz og ju medes, mittsan-ke!» mittsis medes i koime'des setis i űole'des setis i vite'des setis. daske sois okalis va'sil'ejes. «te-kojdis una-e vijim karin?» — «űizim-űo

13. Bementek a kocsmába. És Vaszilyij egy pohár pálinkát kért, a társának meg egy vödrot. Vaszilyij egy poharat ivott és a társa egy vödrot. «Hozz még egyet. A társamnak vödrot!» «Hozz harmadikat!» A társának megint vödrot adott. «Nos hát, kísérj el engem». És Vaszilyij elkíserte, elbúcsúzott a nagypapától. «Nos — mondja — Vaszilyij, most a hogy tudsz, úgy is élj. Isten veled — mondja — Vaszilyij!»

A nagypapa elment. Vaszilyij bement a kocsmába és Vaszilyij lefeküdt. Odajött egy zsebtolvaj. Kezdett tőle egy pohár pálinkát kérni. De (az) (t. i. a kocsmáros) nem ad pálinkát. Vaszilyij meg azt mondja, hogy adjon: «Hogyne adnál egy pohár pálinkát!» — «Az ilyen városban sok naplopó van. Mindenkinek nem lehet adni. Te meg — mondja — mutasd meg a pénzedet!» Vaszilyij kihúzott a zsebéből (pénzt) és az italmérőasztalra tette. És a naplopó ivott egy poharat. Megesókolta Vaszilyijt, köszönetet mondott. «Másodikat — mondja — nem akarsz-e?» — «Hogyne innám én másodikat, ha adsz!» Második (poharat) nyújtott meg harmadikat adott és negyediket adott és ötödiket adott. Talán százszor (is) megesókolta Vaszilyijt. «Magadfajta sok van-e a városban?» — «Hétszázan vagyunk». —

vijim mian.» — «asiv tsukart lun-šer keže tattše; verman-e tsukartni?» — «me — šue — kezain, med idžid stavis vilin.»

kor-ke muni mazurik. med lun tsukartis šižim-šo. vozisni etja kaba'k dore. «no, miža te tsukartin? no vaj, vištav!» sei tsas va šil'ei peti na-dore. «no, rebjata, mune, petkede serekovka vina.» i petkedisni vina kaba'kiš. «i mune, vetle kar vile i vaje šižim-šo stekan.» i vajisni šižim-šo stekan i jušisni. »medes on-e okofite juni?» — «mi kudž og okofite juni!» petkedisni med serekovka i jušisni biden. «a ken ti olannid? palera vijim, abu?» — «a mian pe vijim pustež kazarma. saldatjases vetlema tišimera, vot i mian palera.» — «vaje, me tšetš muna tiked.»

14. i munini. pondis ovni va šil'ei naked-že. istis kar vile: «bošte, mune, raznež tsveta ponar, kodi gerd, kodi je džid, kodi viž, kodi šed, kodi i lez.» pondisni juni, ovni. i šumiteni naja. pondisni gegravni vožitir etja kazarmaš.

va šil'ei jes puktisni sare. i va šil'ei puktalis kodes gene-

«Holnap délre gyűjtsd össze őket ide; össze tudod-e gyűjteni?» — «Én — mondja — a gazda, a felügyelő vagyok valamennyi fölött».

Valamikor elment a naplopó. Másnap összegyűjtött hétszázat. Odajöttek ehhez a kocsmához. «Nos, minek hívtál össze? Nos, rajta, mondd meg». Vaszilyij rögtön kiment hozzájuk. «Nos, gyerekek, menjetek, hozzatok ki egy negyven vödörös hordó pálinkát». És kihozták a pálinkát a kocsmából. «Eredjetek, menjetek a városba és hozzatok hétszáz poharat». És hoztak hétszáz poharat és ittak. «Második (poharat) nem kívántok-e inni?» — «Mi hogyné kívánnánk inni!» Kihoztak egy másik negyven vödörös hordót és mind ittak. «Hát hol laktok ti? Kvártelyotok van-e, nincs?» — «Nekünk van egy elhagyott kaszárnyánk. A katonákat kiűzte a kikimora-szellem, lám az a mi szállásunk». — «Nos, én együtt megyek veletek».

14. És elmentek. Vaszilyij szintén velük kezdett élni. Beküldte őket a városba: «Vegyetek, menjetek, különféle színű lámpásokat, ki pirosat, ki fehérét, ki sárgát, ki feketét, ki megkékét». Elkezdték inni, élni. És ők lármát csinálnak. Az emberek kerülni kezdték ezt a kaszárnyát.

Vaszilyijt czárnak tették meg. Vaszilyij meg kit tábornok-

rale, kodes adjutante i knáze puktalis, i kod polkovnik, tsin po tsinam. pondisni naja sen ovni.

15. i vojis kerelovna. i sei-tsas kapitan vistalis kerelli: «me nívte plenisz izbaviti, spasiti.» — «no te saje i niv setam. vot svadba pondam karni.»

i knázjas i generaljas tsukarttsisni pir vile. pondis lokni peris general etja kazarma dorti. i kilis sum sija. ku-tsarli suis: «me tattse pirala. mij ta-tsem sum tan.» i piris. i seni pukale sar. i general povzis i tsést setis. «ti — sug — kiltse munannid?» — «vot — sug — mi munam — kerel niv sete da bal vile. a vot — sug — mianes koras, loktam, i oz kor, loktam. a kujim lun prodolzennije. a pervegi verst vilin serekovka vina i szim-so stekan. med lunge med verst vilin serekovka vina da szim-so stekan. koimed lunge bara-ze serekovka vina da szim-so stekan lesede.»

etja general muni i prestsajtsis i delezitis kerelli: «vot,

nak tett meg, kit adjutánsnak meg hercegnek tett meg, ki meg ezredes, rang szerint. Ők ott kezdtek élni.

15. És megjött a királyleány. És a kapitány rögtön jelentette a királynak: «Én kimentettem, kiszabadítottam a leányodat a fogságból». — «Nos, te hozzád adjuk a leányunkat. Lám, lakodalmat fogunk csinálni».

És a hercegek és tábornokok összegyűltek lakomára. Egy öreg tábornok e mellett a kaszárnya mellett kezdett jönni. És ő lármát hallott. A kocsisnak szólt: «Én ide bemegyek. Micsoda ilyen láрма van itt». És bement. És ott ül a czár. És a tábornok megijedt és tisztelgett. «Ti — mondja — hová mentek?» — «Hát — mondják (tkp. mondja). — mi elmegyünk — a király férjhez adja a leányát és a bálba (t. i. megyünk). De nézd — mondják — (akár) meghív minket, elmegyünk (tkp. jövünk), és (akár) nem hív, jövünk. És három napig tart (tkp. három nap a tartam). Az első versztnél meg egy negyven vödörös hordó pálinka és hétszáz pohár. A második napra a második versztnél egy szorokovka pálinka és 700 pohár. A harmadik napra megint egy szorokovka pálinkát és 700 poharat készítesetek elő».

Ez a generális elment és elbúcsúzott és jelentette a király-

pusteĵi kazarmain tsar ole i šviti stav biden silen. 'korannid, loktam, i on kore, loktam.' a mi — šue — og verme *nevidimeĵi šila'ked sulavni sarstvojn. biť kor naje.* i *istisni periš ĝenerales korni. i ĝeneral muni korni i koris naje pir vile.*

v a š i l' e ĵ i n a ĵ i v i ŝ t a l i s p r o d o l ŷ e ĵ i i ĵ e. i p e r v e ĵ i v e r s t v i ĵ i n s e r e k o v k a v i n a i ŝ i ŷ i m - ŝ o s t e k a n. m e d l u n g b a r a s e r e k o v k a v i n a d a ŝ i ŷ i m - ŝ o s t e k a n. k o j m e d l u n g b a r a s e r e k o v k a v i n a d a ŝ i ŷ i m - ŝ o s t e k a n.

ĝeneral muni i deleĵitis kerelli: «mi karni ninem og verme. nevidimeĵi šila'ked sarstvojn sulavni og verme.»

16. *asiv vodĵ tšetĵisni. serĝkovka nuĵis perveĵi verst vile i ŝiŝim-šo stekan. v a š i l' e ĵ i k a m a n d a b o ŝ t i s a ŝ ŝ i s. a ruĵĵe v e ĵ i n a l e n n a g a i k a. m e d i s n i m u n n i k a r k u ŷ a. i v o i ŝ i n i. s t o l b d o r i n v i n a. b e ŝ t a k a v o ŝ t i s n i i j u n i p o n d i s n i. ŝ i ŷ i m - ŝ o s t e k a n s e n. j u i ŝ i n i, v i n a b i r i. s t o l b l a n s t e k a n b i d e n p a ŷ e d l i s n i. i b e r b e r g e d t ŝ i s n i g o r t e. i*

nak: «Nézd, az elhagyott kaszárnnyában egy ezár lakik és egész kísérete mind van. 'Ha meghívtok, jövünk, és ha nem hívtok meg, jövünk'. De mi — mondja — nem bírunk láthatatlan erővel (szellemmel) megállni (szembeszállni) az országban. Legyen, hívd meg őket». És elküldték az öreg tábornokot őket meghívni. És a tábornok elment meghívni és meghívta őket a lakomára.

Vaszilyj megmondta nekik az időtartamot. És az első versztnél egy szorokovka pálinkát és 700 poharat (t. i. kért). A következő napra megint egy szorokovka pálinkát és 700 poharat. A harmadik napra megint egy szorokovka pálinkát és 700 poharat.

A tábornok elment és jelentette a királynak. «Mi semmit se tehetünk. Láthatatlan erővel nem bírunk megállni az országban».

16. Másnap korán fölkeltek. Egy szorokovkát vitt az első verszthez és 700 poharat. Vaszilyj vette a maga csapatját. A fegyverük meg korbács volt. Elindultak a város irányában. És odaértek. A (versztjelző) oszlop mellett pálinka van. Kinyitották a hordót és elkezdtek inni. 700 pohár van ott. Ittak, a pálinka elfogyott. Az oszlophoz vágták (tkp. törték) mind a poharukat. És visszafordultak haza. És megérkeztek. Vaszilyj

vojisni. va síl'éj dénga setis i karis vajisni vina bara i jujisni. kod síle, kod matte.

med lun tsettsisni. bara munini. vojisni. bara vina serekovka voštisni i jujisni. vina biri. stekan biden pazedlisni. i bara gorte kosisni. bara karis vajisni vina i jujisni. sen vorseni, síleni, jokteni. bara vodisni užni. munini bara. asiv vodž tsettsisni, munini, bara jujisni, stekan šibialisni biden.

no bara gorte loktisni. i bara vina vajisni. bara jujisni. kor-ke bara vodisni. «no — šue — gospoda, mian munnj kole kerel orde bal vile, pir vile.»

17. i medisni munnj naja. biden suvtedis tšin po tšinam. a ruže kianis nagaika. i medisni munnj. vojisni vorota dore i suvtedis aššis vojsko. «no, ti tan ole, a me pira etnam.»

va síl'éj piris. i kerelovna pizan sajin pukale kapitanked. i va síl'éjes addžis. i kerelovna tsettsis pizan sajis, kik peledis kutis i okalis. «vot, batuško, mene — šue — kodiz bavitis ple-

pénzt adott és a városból pálinkát hoztak megint és ittak. Az egyik (tkp. ki) énekel, a másik (tkp. ki) káromkodik.

Másnap fölkeltek. Megint elmentek. Odajöttek. Megint kinyitották a szorokovka pálinkát és ittak. A pálinka kifogyott. A poharukat mind összetörték. És megint hazatértek. Megint hoztak a városból pálinkát és ittak. Ott játszanak, dalolnak, tánczolnak. Megint lefeküdtek aludni. Megint elmentek. Másnap korán fölkeltek, elmentek, megint ittak, a poharukat mind oda-dobták.

Nos, megint hazajöttek. És megint pálinkát hoztak. Megint ittak. Valamikor megint lefeküdtek. «Nos — mondja — uraim, mi nekünk el kell mennünk a királyhoz bálba, lakomára».

17. És elindultak ök. Mindnyájukat felállította rang szerint. A fegyver kezükben korbács. És elindultak. A kapuhoz értek és felállította a maga hadát. «Nos, ti maradjatok itt, én meg magam megyek be».

Vaszilyij bement. És a királyleány az asztal mellett (tkp. mögött) ül a kapitánynyal. És meglátta Vaszilyijt. És a királyleány felkelt az asztal mellől, megfogta két fülénél és csókolta. «Itt van — mondja — atyuskám, (az), a ki engem — mondja —

niš, a ne kapita'n.» a kapita'n šue: «abu sidž. da addžan-e, tom moręes addžis mi tšate! abu sidž.» kerelovna šue: «v a šilēi ordin imjannej tšun-kiš.» kapita'n oz verit ninem. kerelovna vištalis: «jur tšektis kapita'n keravni v a šilēi i vae šibitni, a jur iz keravni, a le, džisni lovjen vae, piž karisni da vae le, džisni. si mestae kulle puktisni lia i vilisas pakla. si mestae šibitisni vae. kenī matro'sjas? juavni kole nališ.»

i vajedisni matro'sjases i jualisni nališ: «no, kudž veli đela?» i vištalisni: «inenne tšektis kapita'n jur keravni v a šilēi i.»

18. *v a šilēi šuisni: «kapita'nes, miž kole, sije i kar.» v a šilēi šuis: «me ninem og kar kapita'nes. med sija menam voisko pir preidite.» i petkedisni kapita'nes v a šilēi i stav, kod veli seni. i v a šilēi kamanduitis as kamandaisli: «po razu šete nagaikaen kapita'ni.» i šetisni. kižed mortedž semjn vois i kuli. etja v a šilēi aššis kama'nda istis gorte i deŋga šetis. «mune*

kimentett a fogságból, és nem a kapitány». A kapitány megmondja: «Nem úgy van. Hát látod-e, meglátta (ezt) a szép fiatal embert! Nem úgy van». A királyleány mondja: «Vaszilyijnál van a névbetűs gyűrűm». A kapitány nem hisz el semmit se. A királyleány elmondja: «A kapitány megparancsolta, hogy Vaszilyijnak vágják le a fejét és dobják bele a vízbe, de nem vágták le a fejét, hanem elevenen bocsátották vízre, csónakot csináltak és a vízre bocsátották. Az ő helyére a zsákba homokot tettek és föléje csepüt. Ő helyette (ezt) dobták a vízbe. Hol vannak a matrózok? Meg kell tőlük kérdezni».

És odahozták a matrózokat és kérdezték tőlük. «Nos, hogy volt a dolog?» És elmondották: «A kapitány valóban megparancsolta, hogy vágjuk le Vaszilyijnak a fejét».

18. Vaszilyijnak mondották: «A kapitánynyal, a mi kell, azt tedd is». Vaszilyij mondta: «Én semmit se csinállok a kapitánynyal. Hadd menjen át az én seregemen». És kihozták a kapitányt Vaszilyij és mind, a ki ott volt. És Vaszilyij megparancsolta a maga csapatjának: «Egyet-egyet adjatok a korbácsesal a kapitánynak». És adtak. Csak a huszadik emberig jutott és meghalt.

Ez a Vaszilyij hazaküldte a maga csapatját és pénzt

ti gorte, piruite.» a *vasil'ei kerel'ovnaked püksis pir vile, svad'ba vile. i veni'ssajt'iss kerel'ovnaked. i piruitisni jona, zev bura i munalini gorte svad'ba berin. i kerel'ovnaked pondis va-sil'ei ovni zev bura. assis kama'nda koris as doras. kod veli knáz, i eni knáz; kod general, general; polkovnik, kodi polkovnik tsin po tsinam i radovei radovei. radoveili puktis kij-vit tsel-kevei. i vek ole-vile. — pom.*

adott (nekik). «Menjete ti haza, lakomázatok». Vaszilyij meg a királyleánynyal lakomához ült, lakodalomhoz. És megesküdött a királyleánynyal. És nagyon lakmározta, nagyon jól és haza mentek a lakodalom után. És Vaszilyij nagyon jól kezdett élni a királyleánynyal. A maga csapatját magához hívta. A ki herczeg volt, most is herczeg; a ki generális, generális; ezredes, a ki ezredes (volt) rang szerint és a közlegény közlegény. A közlegénynek 25 rúbelt rendelt. És (még) mindig él-van. — Vége.

Jegyzetek. Ennek a nyelvileg is nagyon érdekes mesének a közlője Ivan Dimitrijov Rogov *semukov-keres* (or. Семуковкеросъ) falvából (Aikino közelében, a Vicsegda mellett). Érdekes, hogy a hangsúly nem mindig az első szótagon, hanem gyakran az utolsóelőttin (néha az utolsón) van. Ezt azonban nem jelölhettem meg végig következetesen, minthogy közlőm csak néhány óráig állott rendelkezésemre (Üsztsziszolszka ment a hajón; l. KSz. XIV. 207). A mesében nagyon sok az orosz szó meg kifejezés; ezeket közlőm gyakran változtatlanul (nem zürjénesen) ejtette.

1. *soldat*, V. *saldat* < or. солдатъ | *gvargia* < or. гвардія | *derem-gals* 'бѣлье' | *veza-vun, veza-un* 'недѣля'. Érdekes, hogy a *lun 'nap'* szó ebben a két összetételben: AV. *veza-vun* 'hét' és *ta-vun 'ma'* v-vel hangzik, mint Aikinóban is megfigyeltem. Vö. CZEMBER *nedel, vezaun* 'недѣля' | *stokan, stekan*, V. *stekan* < or. стаканъ, стоканъ (l. KALIMA) | *kanava-beke usc* 'упалъ у края канавы' | *zdrastvui* < or. здравствуй | *etik stokan vile* v. *etik stokanis* 'egy pohárért' | *sej'ltas* < or. сейчас | *zalaitni* < or. желать | *pos-vodz* 'мѣсто около моста' | *trepa* < or. тропа | *trepain te mun* v. *trepaed te mun* | *kamennaja* (v. *kamenaja*) *polata*, V. *kamennei polata* < or. каменная полата | *in bošt* 'ne végy'. WICHMANN (St. 26) szerint: «Imperativ: 2. sg. I. U. in, V. Peč. S. L. P. en». Az AV. *in*, melyet Aikinóban is hallottam, nem az egyetlen sajáttság, a melyben ez a nyelvjárás a V. nyelvjárás-tól eltérve az udoraihoz közeledik.

2. *keže*. Az AV.-ban *e*, *i* előtt gyakran *k* vagy *l* felel meg V. *k*-nak. Vö. KALIMA 16; RAASONEN, FUF. II. 85; I. még FUCHS, KSz. XIV. 330—1 | *rabota*, V. *robota* < or. работа, работа | *mem* = *menim* | *lontini* = V. *lontini* | *zev jonain* v. *zev jona* *skolko ugodno* < or. сколько угодно | *devel* < or. вдоволь, доволь | *nem*, V. *nem* 'вѣкъ' | *vermat vidžni tene nem* 'мы можемъ держать тебя до вѣка, всю жизнь' | *munim-že* russicis-mus 'пошли' (пойдемъ) értelmében | *reštšjet* < or. разсчитать | *nasipnej* < or. насыпной | *raz* < or. разъ.

3. *pokmelittšini* < or. похмелиться | *blad* < or. блядь | *majittšini* < or. маяться | *kešglok* < or. кошелёкъ | *kerelovna*, *korolovna* < королевна | *glavnej*, *traktir* < or. главный, трактиръ | *patera* < фатера (I. KALIMA) | *traktirštšik* < or. трактирщикъ.

4. *šinel* < or. шинель | *bagaž* < or. багажъ | *tšemedan*. V. *tšomodan* < or. чемоданъ | *nuzdaitšini* < or. нуждаться | *kul* < or. кулъ 'gyékényzsák', *mešek* < or. мѣшокъ | *giž karis* (v. *gižjedis*), V. *gižjštis* (v. *gižjavni kutis*), L. *gižjebtis* (FROLOV) | *kruptšatka* < or. крупчатка | *trakal* 'трихиваль' | *vorok*, V. *verek* < or. ворохъ | *sevtis* 'клялъ'.

5. *velema* 'оказывается' | *miianšnim*, V. *miianliš* | *nivnime*, V. *nivnimes* | *bidšama*, V. *bid-sama* (I. 9. mese 1.) | *banket* < or. банкетъ | *košta*, *košt* < or. коштъ | *po parje* = or. по парѣ | *tšukartni*, V. *tšukertni* (I. WISCH. FUF. XI. 199) | *iz gospod* < or. изъ господъ | *prinimajte* 'принимаетъ, соглашаетъ' | *ton-tsužtni* < or. танцовать, тонцовать (I. KALIMA).

6. *šetin miian*, V. *šetin mianli*, *miianli* | *ve.tšerinka* < or. вечеринка | *věšelitšini* < or. веселиться | *publikužtni* < or. публиковать | *kojka* < or. койка | *žyredis* 'прижала' | *jobu vašu mat* orosz trágár káromkodás | *jetlalis*, V. *jetkalis*.

7. *šibede* 'приближаетъ къ себѣ' | *oz šibed* 'не принимаетъ' | *volšebni.tša* < or. волшебница | *-nebud* < or. нибудъ, небудъ (KALIMA) | *doidjavni*, V. *doddavni* | *tšektis ku.tšarli* v. *ku.tšares* | *postojaleš* < or. постоялецъ | *miž mogen* 'за какимъ дѣломъ'.

8. *volšebnej* < or. волшебный | *protož* 'иголка' | *pristaň* < or. пристань | *lakei* < or. лакей | *d'la preštšenne* < or. для прощенья | *kara'b*, *kara'ba* I. FOKOS 4.

9. *zagraništšae* 'за границу' | *nagružitni* < or. нагрузить | *nerevitni* < or. норовить | *verma loni robotniken* 'могу быть работникомъ' | *razbojñitskeji šajka* v. *lok vojtir* 'gonosz emberek' | *okolitan* 'хочешь съ нами быть, тебѣ охота съ нами быть'.

10. *ostrov* < or. островъ | *grabitni* < or. грабить | *pervej* < or. первый | *as bertis* (v. V. *as beras*) 'послѣ себя' | *vašilejes kolis* 'V.-t hagyta', *vašileji koli* 'V. maradt' | *voi-vilas* (*voi-vivlas*) на 'сѣверъ' | *pleñnik* < or. плѣнникъ.

11. *kenepatitisni* 'законопатили' | *zapas* < or. запасъ | *prikaz* < or. приказъ | *kitreji*, V. *kitreji*, *kitreji* < or. хитрый | *regeza* < or. рогоза (l. KALIMA) | *pakla* < or. пакля | *ponli pon i tui* 'собакъ собачья и дорога, собачье мѣсто' ('a kutya kutya-módra jár, kutyával kutyául kell bánni').

12. *dub* < or. дубъ | *dub geger gegertis* 'вокругъ дуба обошелъ' | *bes* < or. бѣсъ | *mittsisis* 'показался' | *kok-pela* 'хромой' | *saldatjn varteni* 'въ солдатахъ бьютъ' | *stal komandovat* «na pravo» i «na levo» egész orosz mondat | *koli* < or. коли | *kermás*, V. *termás* | *nagai* közlöm szerint 'egy madár neve', Áikinóban úgy magyarázták, hogy a *nagai ti,tsa* (< or. птица 'madár') valami 'хищная птица' ('ragadozó madár'), talán 'sas', Usztsziszolszokban meg úgy mondotta az öreg A. N. Popova, hogy a *nagaja ti,tsa* olyan madár, a mely nagy erdőkben él. | *vedra* < or. ведро (l. KALIMA).

13. *mazu'rik* < or. мазурикъ | *žulik* < or. жуликъ | *on vermi* második szem. általános alany | *žepis*, V. *žeptis*, *žepjis* | *stoika* < or. стойка | *pašibe* < or. спасибо | *rebjata* < or. ребята | *sergkovka* < or. сороковка ('сороковая бочка') | *vetlini* l. 6. mese 1. | *pusteji* < or. пустой | *kazarma* < or. казарма | *titimera* < or. кикимора (házi manó).

14. *kar vile* 'въ городъ' | *raznei tsveta ponar* 'разноцвѣт-ный фонарь' | *gegravni kazarmais* 'испугаться и подальше об-ходить казарму' | *polkovnik* < or. полковникъ.

15. *p'len* < or. плѣнь | *izbavitni* < or. избавить | *spašitni* < or. спасти (l. KALIMA). | *tšést* < or. честь | *prodolžeñnije* < or. продолжение | *deležitis* 'доложилъ' | *šviti stav biden silen* 'свита всё у него есть' | *og verme nevidimeji*.... 'не можемъ съ невидимой силой постоять въ царствѣ, не можемъ про-тивостоять этой силѣ, бороться' (azt hiszi, hogy a kaszár-nyában a *titimera* hada, szellemek vannak) | *bit* < or. быть.

16. *kamanda* < or. команда | *ružje* < ружье | *nagaika* < or. нагайка | *kar kuža* 'по городу' | *pažedlisni*, *pažedlisni* 'сло-мали' | *matte*, V. *matke* 'матюгается, ругается' | *jokteni*, V. *jekteni* | *gospoda* < or. господа.

17. *vorota* < or. ворота | *vojsko* < or. войско | *veritni* < or. вѣрить | *matros* < or. матросъ | *iħenne* < or. именно.

18. *me ĩnem og kar kapitānes* 'én semmit se csinállok a kapitānyul' (tkp. 'a kapitānyt') vö. *votják kot-kinä murtlän kišnoäniz ulišüz Inmar taži karä* 'bárkivel, ki más feleségével él, Inmar így bánik el' (tkp. 'bárki.... élöt így tesz') MUNK. *VotjNépkHagy.* 135 | *med*.... *prejđite* 'пустъ сквозъ мое войско пройдѣтъ', tehát vesszöfutasra itéli | *po razu* < or. по разу | *koris* 'пригласилъ' | *radoveji*, V. *radeveji* < or. рядовой.

16.

1. *vazēn olis-vilis gozja. gozjalēn veli etik pi i etik niv. nīm veli pilēn zapeťšēnin. batīs kuli. kor-ke batse mededis. i mamīs kuli. mamse vetťšedis, dojdje pukťšedis. jarmanga matin veli. mededťšisni munnī bazare. i zapeťšēnin űue: «pru, pru nin-e!»*

kupetť lokte terguinēni das-kik velen. «keť!» űue. «a kittťse me keťa? vev lok.» kupetť tťektis jetlavni tui-beke. jetlalisni tui-beke. «oi! — űue — karau'l! mamegs viisni!» kupetť vidlis, mam kulema. «oi! — űue — karau'l! mame kulema! eti mame veli da kulema, kupetť viis!» kupetť űue: «jen mogis, in javit! in gorzi! miťdtem kole, sije i űeta.» a zapeťšēnin űue: «men ninem oz kol.» — «na, me űeta tenid das-kik vev-dojid tir tevar.»

zapeťšēnin boťtis das-kik vev-dojid-tir tevar. i gorte muni zapeťšēnin. gorte muni, ovni pondis. tevar puktis pos-jile i

16.

1. Régen élt-volt egy házaspár. A házaspárnak egy fia és egy leánya volt. A fiúnak *zapeťšēnin* volt a neve. Az apja meghalt. Valamikor eltemette az apját. És meghalt az anyja. Az anyját szépen felöltöztette, szánba ültette. A közelben vásár volt. Elindultak a vásárba (menni). És *zapeťšēnin* mondja: «Pru, pru, nos! (tkp. 'pru, pru már-e,' azaz 'mész-e már,' így hajtja a lovát)».

Egy kereskedő jön árulni tizenkét lóval. «Térj ki!», mondja. «De hová térjek ki? A lovam rossz». A kereskedő (azt) parancsolta (neki), hogy tolja félre (a lovát, szánját) az út szélére. Az út szélére tolták. «Jaj! — mondja — segítség! Megölték az anyámat!» A kereskedő megnézte, az anya meghalt. «Jaj! — mondja — segítség! Az anyám meghalt. Egy anyám volt és (az) meghalt, a kereskedő megölte!» A kereskedő mondja: «Az Istenért! Ne jelents föl! Ne kiabálj! A mennyi kell, azt meg is adom». De *zapeťšēnin* mondja: «Nekem semmi se kell». — «Nesze, én tizenkét teli fuvar árút adok neked lovastul».

Zapeťšēnin tizenkét teli fuvar árút kapott lovastul. És hazament *zapeťšēnin*. Hazament, élni kezdett. Az árút a színbe

loji ozir zev. a sušed: «kiš ten taja vevjas lojini i tevar?» — «me — šue — mameš natški da jaišg vuzavli da si-vile i šedi taja vevjas i deŋga i tevar.»

2. mužikjas munini gorte. kodlen mam veli, viis, a kodlen mamis iz vev, i baba viis. «vot — šue — ti taje bazare nušg da vuzavlini ponde. i taja jai vile šede deŋga i vev, i tevar šede. pukte — šue — daišge i kiskini ponde i munnii. ašnid gorze: 'pru nin-e!'

munini bazare. bazare voišni. mužik šue: «mii vuzalan?» — «mameš vii da jaišg vuzavla.» — «mii pe šorŋitan te taje? in-e jeimi?» i muked voišni. sije-žg jualeni: «mii vuzalan?» — «mameš vii da jaišg vuzavla.» bara: «mii te šorŋitan?»

edva udišni munnii gorte polišaiš. gorte voišni, kodlen mam abu, kodlen baba abu. «a mii mi taje karam zape,šėni-nes? vaje-pe, ledtšedam vae».

munini, pišni zape,šėnina. patšeriš kiskisni, ledtšg-

tette és nagyon gazdag lett. De a szomszédja (kérdi): «Honnan lettek neked ezek a lovaidd és az árú?» — «Én — mondja — megöltem az anyámat és a húsát eladtam és azért (t. i. a húsért) jutottak (tkp. jutott) nekem ezek a lovak meg pénz és árú».

2. Az emberek hazamentek. A kinek anyja volt, megölte, a kinek meg anyja nem volt, a feleségét ölte meg. «Lám — mondja — ti vigyétek ezt a vásárba és kezdjétek árusítani. És ezért a húsért kerül majd pénz meg ló, és árú kerül. Tegyétek — mondja — szánkóba és kezdjétek húzni és menni. Magatok kiáltsátok: 'pru, nos!'

Vásárba mentek. Odajöttek a vásárba. Egy ember mondja: «Mit adsz el?» — «Megöltem az anyámat és a húsát árusítom». — «Mit beszélsz te (tkp. mit beszélsz te ilyet)? Nem bolondultál meg?» És mások jöttek. Ugyanazt kérdezik: «Mit adsz el?» — «Az anyámat öltem meg és a húsát árusítom». Megint: «Mit beszélsz te?»

Alig bírtak hazamenni a rendőrségtől. Hazajöttek, az egyiknek (tkp. kinek) nincsen anyja, a másiknak (tkp. kinek) nincsen felesége. «De mit csinálunk mi ezzel a zape,šėnin-nal? Rajta, fojtsuk (tkp. eresszük le) a vízbe».

Mentek, bementek zape,šėnin-ért. A kemenczéről lehúzták,

disni va dore. kulle vurisni i kesjeni vaę ledźni. «no bereg doris kajas ber. a vaje kajini gorte pelisla da epasneila.»

eti eties iste, med medes iste. ne-kod oz mun etien. a vaje staven kajame!» kajisni staven.

sija pondis gorzini: «o, sare pukteni da og puki. me gad — űue —, ku,ťsem suditiť me rešitiť!»

kupetť-pi lokte terguiti jarmanga vile para vela. sija kilis gorzem. «jamťťik, vetli vevte setťse, miť taje gorze?» «miť — űue — te gorzan?» — «a vot, mene pukteni sare, da og puki.» a kupetť-pi űue: «me — űue — puka.» (puktasni regid!) «ku,đi-ne mene puktasni sarad (sare)?» — «vot — űue — mene rezed kullis i me tene vura kulle.»

sije kupetť-pi űeitiťsas rezedis i vuris kupetť-pies. «a te — űue — gorzi: 'oi, sarad puka i puka'.»

3. bara kajis gorte para vela, lu,ťseka. muťikjas ledťsisni.

levitték a víz partjára. Gyékényzsákba varrták és a vízbe akarják bocsátani. «De a partról (a part mellől) vissza fog mászni (tkp. felmenni). De rajta, menjünk haza evezőért meg kormány-evezőért».

Az egyik az egyiket küldi, a másik a másikat küldi. Senki se megy egyedül. «Hát nosza, menjünk mindnyájan!» Mind (fel)mentek.

Ő kezdte kiabálni: «Ó, czárrá tesznek, de nem megyek (czárnak). Én nyomorult — mondja — micsoda bíró meg kormányzó vagyok!»

Egy kereskedő fia két lóval jön vásárra kereskedni. Ő meghallotta a kiabálást. «Kocsis, hajtsd oda a lovadat, mit kiabál (tkp. mit kiabál illet)». «Mit — mondja — kiabálsz te?» — «Hát nézd, engem czárnak tesznek meg, de én nem leszek (czár)». A kereskedő fia meg mondja: «Én — mondja — leszek». (Megtesznek majd hamar!) «Hogyan tesznek meg engem czárnak?» — «Hát — mondja — engem fejts ki (vágj ki) a gyékényzsákból és én téged belevarrlak a gyékényzsákba».

A kereskedő fia rögtön kioldozta őt és (ő) belevarrta a kereskedő fiát. «Te meg — mondja — kiáltad: 'Ó, megyek czárnak meg megyek!'»

3. Megint két lóval, fedett szánnal ment haza. Az embe-

«vot — šue — sare puktam tenę!» a etja kupetš-pi gorze: «sarad pukša nin, pukša.» — «vot — šue — mi puktam tenę regid sare!» i piže puktisni, va-šere vu.džedisni i šibitisni, tirtem kulle bur-bur karis, va piris i veji.

mužikjas šorniteni: «kajam mi da dęnga i tevar i vevjas jukam sešša». pondisni kajni ešin uvti. i gorędis zape.tše.nin: «kiltše ti vetlinnid?» — «atte dıve — šue. ku.dži kajin vašid?» — «a men — šue — va-pidessis šetisni para vev i povozka lu.tšeka, biden kelekeltšika.»

naja oz veritni silj. «lokte — šue — vidle.» vidlisni i vev imenng šedema va-pidessis.

mužikjas šužisni: «munam mi asiv. babajasli tšektam kulle vurlini, da vai le.džavni. setiš šede kik burej vev, lu.tšeka povozkaa, kelekeltšika.» biden ledtšedisni i vurlisni mužikjases. vae le.džalisni stav mužik etiteg. etik iz kol.

rek lejöttek. «Hát — mondják (tkp. mondja) — megteszünk téged czárnak!» Ez a kereskedő fia azonban kiáltja: «Már megyek czárnak, megyek». — «Nos — mondják — mi hamar megteszünk téged czárnak!» És csónakba tettek, a víz közepéig vitték át és beledobták. Az üres (ki nem töltött) gyékényzsákba bugyborékolva behatolt a víz (tkp. bugyborékol, behatolt a víz) és elmerült.

Az emberek beszélnek: «Menjünk fel és osszuk föl aztán a pénzt, az árúját és a lovait». Föl akartak menni (tkp. elkezdtek fölmenni) az ablaka alatt (t. i. elhaladva). És zape.tše.nin kiáltotta: «Hol jártatok ti?» — «Csodák csodája! — mondják. Hogyan jöttél föl a vízből?» — «De nekem — mondja — a víz fenekéről két lovat meg fedett szánt adtak, mind csöngővel (tkp. csöngős)».

Ők nem hittek neki. «Jöjjetek — mondja — nézzétek meg». Megnézték. És csakugyan lova került a víz fenekéről.

Az emberek mondják: «Menjünk holnap mi. Az asszonyoknak meghagyjuk, hogy varrjanak be gyékényzsákba és nosza bocsássanak le. Ott akad nekünk két sötétpej lovunk, fedett szánnal, csöngővel (tkp. szánú, csöngős)». Mind levitték és bevarrták a férjüket. A vízbe bocsátották a férjüket mind egytől egyig (tkp. egy nélkül). Egy se maradt.

babajas i šueni: «eni munam gortę, muziknim voasni kik burej vela, lutška.» kajisni babajas. muzik abu volivlema gortę. i lun vidtšisni. iz voliv muzik. med lun vidtšisni, bara iz voliv. «miž karam ta-vilim? etik muzik iz lo. vaje tšukarttšam da asše viame».

tšukarttšisni babajas. muni'ni. pattšeris kiskisni sije za-pe,tše'nines. «te rezzeritin mianes!» kategdisni vere i kertavlisni puę gezejn i šert-tebjasen i deraen. a cartni ningmen. pu-tor ünem abu. etli šue eties: «mun!», a med šue bara: «te mun!» — «a muni'me staven!»

munini staven. za-pe,tše'nin pondis gorzini: «ož — šue — jetraleni da og getraš. ku,tšem getir men kole, gadli!»

4. *tet-pom-pi ledtšedę pes velen.* «a me — šue — getraša. mila te on getraš? — tet-pom-pi šue. — me-pe getraša.» — «getrašan-ke, raž mene.» no i ražis. «vot — šue — me tene

Az asszonyok meg mondják: «Most menjünk haza, a férjeink majd jönnek két sötétpej lóval, fedett szánnal». Az asszonyok (haza) mentek. Férj nem jött haza. És vártak egy napig. Férj nem jött. Még egy (tkp. másik) napig vártak, megint nem jött. «Mit csinálunk ezzel? Egy férj se maradt meg (tkp. lett). Hadd gyűljünk össze és öljük meg őt magát».

Az asszonyok összejöttek. Elmentek. A kemenczéről lehúzták azt a *zape,tše'ni*t. «Te tönkretettél minket!» Fölvitték az erdőbe és odakötözték egy fához kötéllal meg fonalmatringokkal meg vászonnal. De ütni nincs mivel (tkp. semmivel). Semmi eszköz (tkp. darab fa) sincsen. Az egyik az egyiknek (tkp. az egyiket) mondja: «Menj!», a másik meg megint (azt) mondja: «Te menj!» — «Menjünk hát mind!».

Elmentek mindnyájan. *Zape,tše'ni*n kiáltani kezdte: «Ó — mondja — megházasitanak, de nem házasodom meg. Micsoda feleség kell nekem nyomorultnak!»

4. Egy mostohafiú (tkp. egy mostohaanyától való fiú) fát visz le lóval (azaz kocsin, szánon). «De én — mondja — meg-nősülök. Miért nem házasodol meg te? — mondja a mostoha-fiú —, én megházasodom». — «Ha megházasodol, szabadíts (oldozz) ki engem». Nos, ki is szabadította. «Lám — mondja —

kertala as mestae.» i *kertalis as mestaas.* «a te — *šue* — gorzi: 'getráša nin, getráša!'» a *zape,ťšeńin* gortas muni. *pes šedi i vev šedi bara.*

vojšni babajas. ělik sete, varte juras, međ bara. «vot mi *getralam tene!*» *kameđisni, vatškalisni i kuli.* «no *pe, mi munam ěni da tevar biden jukam.*»

no *munini babajas i vojšni ěšin ulas.* «*kittše ti vetlinnid, babajas?*» — «vot — *šue* — *kudž te tatjš minin?*» — «a vot — *šue* — *men vev šetisni.*» — «no *šessa mi ningm tene og verme karni. kudž kole, sidž i ov. rezzeritin te mianes. mužikjas iz lo ělik.*»

5. *kor-ke kupetš-pi vojš korášni zape,ťšeńin orde. ta,ťšem kupetš ne-ken abu ozir. kupetš-pi kore pridannei para vev-dožd-tir tevar. sija šetis pridannei nol para vev-dožd-tir. seglašittšisni tšojes šetni. šei,ťšas svadba vile tšukartšisni. i una pondisni juni-šoņni. kor-ke kontšittšis svadba. zape,ťšeńin šue tšojšli:*

én a magam helyébe odakötözlek». És odakötözte a maga helyébe. «De te — mondja — kiáltsad: 'Megnősülök már, megnősülök!'» *Zape,ťšeńin* meg hazament. Fája lett (tkp. akad) meg lova lett megint.

Odajöttek az asszonyok. Az egyik a fejébe ad (egyet), üti, a másik szintén (tkp. megint). «Nos, majd adunk neked feleséget (tkp. megházasítunk téged)!» Ütötték, verték és meghalt. «Nos, menjünk most és osszuk szét az árúját mind».

Nos, elmentek az asszonyok és az ablaka alá jöttek. «Hol jártatok ti, asszonyok?» — «Hát — mondják (tkp. mondja) — hogyan szabadultál ki innen?» — «Hát — mondja — nekem lovat adtak». — «No, ezentúl semmit se tehetünk neked. A hogy tetszik (tkp. kell), úgy is élj. Te tönkretettél bennünket. Férjeink mind elpusztultak (tkp. a férjek egyik se lett, azaz egy se maradt meg)».

5. Egyszer egy kereskedő fia jött *zape,ťšeńin*-hoz háztűznézni. Ilyen gazdag kereskedő sehol sincsen. A kereskedő fia hozománynak két teli fuvar árút kér lovastul. Ő hozománynak négy pár teli lovas fuvar adott. Megállapodtak, hogy odaadja a testvérét. Mindjárt összegyűltek lakodalomra. És sokat kezdtek inni-enni. Valamikor vége lett a lakodalomnak. *Zape,ťšeńin*

«vai — šue — me vettsa te mesta.» vettsis sija. munini vehets dore vitškoe. veni, tsaittsisni, piruiteni. «no pondam vodtedni pervegi voi.» i vontedinii i munalini. pondis juasni baba: «men kole orttse vetlini ku džasni.» — «a kudž — šue — me teng le dža! te — šue — pišjan bertii.» — «tsev — šue — me kudž pišja?» — «a vot — šue — ulis-kumijn kozajas vijim. settse me teng le dža.»

lamka jilis le džis. as mestaas šujis kozags. leptis koza, baba abu. asiv vodž tsettsisni. javitis: «menam baba pišjis.»

zapeťseñin lokte. svat zdorovaittsis. «ken-ne — šue — itšmon-gozja?» — «tsev, svatilei, tsojid pišjema.» — «oi — šue — karaul! javita. eti tsoje veli da sije viinnid!» — «jen mogis — šue — in javit! mi kole, sije i seta», šue.

mijpta zapeťseñin šetis, dvoine ber šetisni zapeťseñinli. muni gortas. aťsis pondis getrasni. poplen veli kujim niv. muni pop orde korasni. med džela nivse lešedťsisni. «menam

mondja a testvérenek: «Hadd — mondja — öltözzem én fel te helyetted». Felöltözött. A templomba mentek megesküdni. Megesküdtek, lakomáznak. «Nos, kezdjük (öket) lefektetni első éjjel». És lefektették és elmentek. Az asszony kezdett (ki)kéredzkedni: «Nekem ki kell mennem húgyozni». — «De hogy — mondja — eresszelek én téged! Te azután elfutsz». — «Hallgass — mondja —, hogy futnék én el!» — «De nézd — mondja — az alsó rekeszben kecskék vannak. Oda eresztelek én téged».

Egy húzókötélen leengedte. A maga helyébe (t. i. a húzó-kötélbe) egy kecskét dugott. Felhúzta a kecskét, nincs asszony. Reggel korán felkeltek. Jelentette: «Az én feleségem megszökött».

Zapeťseñin jön. A nászapa üdvözlí. «Hát hol van — mondja — a fiatal házaspár (tkp. menyecske-pár)?» — «Hallgass, nászom, a testvéred megszökött». — «Jaj! — mondja — segítség! Följelentek. Egy nőtestvérem volt és azt megöltétek!» — «Az Istenért — mondja —, ne jelents föl! A mi kell, azt meg is adom», mondja.

A mennyit zapeťseñin adott, (azt) kétszeresen adták vissza zapeťseñinnak. Hazament. Maga készült megnősülni. A papnak három leánya volt. Elment a paphoz leánykérőbe. Megegyeztek,

biden vijim aslam, deŋga, tevar i biden, ningen oz kov, tenad niv kole semin. davaŋ svadba karni lešedŋsam.» i pondisni svadba lešedni. kor-ke loktis svadbagn zape, tšeŋin. svadba vile loktis. pondisni sen piruŋtŋni. piruŋtisni i veŋetš dore muniŋni. veŋi, tšajtšisni i piruŋtisni. eni vek oleni i vek terguŋteni. — pom.

(hogy) a legkisebbik leányt (adják hozzá). «Nekem mindenem van magamnak, pénzem, árúm és minden, semmi se kell, csak a te leányod kell. Nosza állapodjunk meg, hogy lakodalmat csinálunk.» És kezdtek a lakodalomra készülni. Valamikor lakodalmas néppel jött *zape, tšeŋin*. Lakodalomra jött. Ott elkezdtek lakomázni. Lakomáztak és elmentek megesküdni. Megesküdtek és lakomáztak. Most (még) mindig élnek és mindig kereskednek. — Vége.

Jegyzetek: Ezt a mesét is az előbbi mese közlőjének, Ivan D. Rogovnak előadása nyomán jegyeztem föl.

1. *mededis* 'захорониль, похорониль' | *vetšedis* 'принарядиль въ хорошую одежду, хорошо одѣваль' | *pru, pru* így nógatják a lovat, mikor megindítják vagy gyorsabban akarnak hajtani | *jetlavni, V. jetkavni* 'столкнуть' | *karaul* < караул 'segítség!' tkr. 'őr!') | *vev-doid* 'запряженный, готовый возъ' (szán, fuvar az eléje befogott lóval együtt) | *pos-jile* 'на сарай' | *sused* < or. сусѣдъ (l. KALIMA).

2. *poli,tsa, V. peli,tsa, peli,tsa* < or. полиция | *vaje* 'давайте' | *esrasnei* 'рулевое весло' | *kajlame* 'сходимте', vö. WICHM. St. 25, FOKOS 15, 23. (Az -e természetesen nem alakkeveredésből magyarázandó, mintha *kajlam* 'menjünk' < *kajle* 'menjetek' > *kajlame*; vö. or. сходимте.) | *gad* < or. гадъ (a. é. 'худой человекъ') | *suditiš* 'судья' (< or. судить, *rešitiš* 'правитель' (< or. рѣшить) | *puktasni regid!* a mesélő megjegyzése. | *mi taje gorze* vö. ném. 'was schreit er das?'

3. *lu,tšek* < or. лучѣкъ; *lu,tšeka doid, lu,tšeka povozka, lu,tšek* 'крытая повозка' | *bur-bur-karis* 'запла вода забурливъ, буля' (vö. votj. *bugl-bugl-karëne* 'bugyborékolni (a víz)') MUNK. VotjSz. 132) | *vidtšisni, V. vidtšisisni* | *viamę, l. fönt* (2. alatt) *kajlame* | *rezeritni* < or. розорить | *pu-tor* 'кусокъ дерева; орудіе' | *eti šue eties* vö. *eties šueę* FOKOS 55, *morta mortse šueęni* FOKOS 133 | *muni-me* l. *muni-m-že* 15. mese 2.

4. *tet-pom-pi* 'отъ маичи сынъ, пасынокъ'; *tet* < or. тѣтка (l. KALIMA); *pom* 'vég' (vö. V. *poniš* -tól, -tól, l. FOKOS 47; vö. még WIED. *bat-pom* 'väterlich', *udž-pom deŋga* 'Arbeitslohn').

5. *končitsisni* < or. кончиться | *te mestag*, V. *te piddi* | *veñets dore* 'подъ вѣнецъ, къ вѣнцу, вѣнчаться' | *berti* 'потомъ, послѣ' | *ulıs-kum* 'нижній чуланъ (помѣщеніе)'; vö. *melni. tsa-vilis-kumas* 'въ верхнемъ чуланѣ'; Fokos 122, 132. | *koza, keza* < or. коза | *lamka* < or. лямка; *zape. ts.* a kötél hurkába egy kecskét dugott. | *svat* < or. свать | *leşed. tsisni*, kiegészítendő: *si saje setni* 'öhozzá adni'.

17.

1. *ole-vile kupets.* *kupetslen veli pi i va. n. i va. n medis gulaitni. i va. n şug:* «*vai, bate, para vev, drežkien i ku. tsaren.*» *ku. tsares şetis. mamis iz vev. tetis şetis bed. bedjıs pole vsakei ne. tsistei şila. i va. ni s ku. tsarlı şug:* «*vorotais pet da veškida pe mun.*» *lun-tir muni. ni i pemdini pondis. nalen nán iz vev. pola vilin bi ezje. bi vilin pert eşale. pertjin jái puşe. bi dorin nán-kud, nán i kik leška. i va. n ku. tsarışli şug:* «*tan-pe mi i şoitşam, şojam.*» *naja sen i şojisni i uşisni.*

asiv vodž tšetşisni i bara vo. džé, a tarantas oz bergedni. bara muni. ni lun-tir. pemid bara loji. dom bara vojš i domin bia. domjn suvtisni. dome pirisni. domjn ne-kod abu. bi ezje.

17.

1. Él-van egy kereskedő. A kereskedőnek volt egy fia: Iván. Iván készült kalandra indulni (tkp. sétálni). Iván mondja: «Adj, atyám, két lovat hintóval meg kocsissal.» Adott (neki) kocsist. Anyja nem volt. Nagynénje egy botot adott (neki). (Attól) a bottól mindenféle gonosz szellem fél. Iván mondja a kocsisnak: «Hajts ki (tkp. menj ki) a kapun és menj egyenesen.» Egész nap mentek és sötétedni kezdett. Nekik nem volt kenyérük. A mezőn tűz ég. A tűz fölött egy üst lóg. Az üstben hús fő. A tűz mellett egy kenyeres kosár, kenyér és két kanál. Iván (így) szól a kocsishoz: «Itt pihenjünk meg, együnk.» Ők ottan ettek és megháltak.

Másnap korán fölkeltek és megint előre, a kocsijukat meg nem fordították vissza. Megint egy egész napig mentek. Megint sötét lett. Megint jött egy ház, és a ház ki van világítva (tkp. a házban tüzes, fényes). A háznál (tkp. házban) megálltak. Bementek a házba. A házban nincsen senki se. Tűz ég. Keres-

i va · n ku pe t s e s k e j i s i n vi d z e d l a s . p a t s i n b a r a j a i p u g z e v g o s a . i s k a p s u l a l e n e b i d n a n - t i r a .

i v a · n s u e k u t s a r l i : « t e p e k i t t s e v o d a n ? » k u t s a r s u e : « m e p e p a t t s e r e v o d a . » i v a · n s u i s : « m e p e d z o d z - s e r e v o d a . » v o d a s i b e d b o s t a s . s e s s a n e t s i s t e j i s i l a , b e s - p i a n , p e t e l e k s e n l e d t s e n i . s i j a b e d k u t e . s e s s a b e s - p i a n e s s t a v s e v i i s b e d j e n .

2. *a s i v g o r n i t s a e i v a · n p e t i i s e n k u j i m g o r t s u l a l e . i s e n k u j i m m o r t s u l a l e n i : e t i k s t a r i k , a r - k i z a n i v i s t a r u k a . d z a d z j i n g a r m o n i a . g a r m o n i a b o s t i s s i j a , v o r s n i p o n d i s . k u j i m n a n i s g o r t s i s t e t t s i s n i i j e k t i n i p o n d i s n i .*

g a r m o n i a t u v j e e s e d i s . t u v j i n o r s . g a r m o n i a d z a d z j e p u k t i s . s t a r i k o r s b o s t i s , k u j i m i s v a t s k i s . k i k n a n i s , n i l a s t a r u k a a , g o r t j e b e r p i r i s n i .

b a r a s e s v o d z e m e d e d t s i s n i . b a r a s e t s e m - z e d o m v o i s , b a r a b i a . s e t t s e b a r a p i r i s n i . s e n i s t a r u k a o l e . « i v a · n , m e - p e t e n g d i r

kedőfi Iván körülnez. A kemenczében megint nagyon zsiros hús fő. És egy puha kenyérrrel teli szekrény áll (ott).

Iván mondja a kocsisnak: «Te hová fekszel le?» A kocsis mondja: «Én a kemenczére fekszem.» Iván (így) szól: «Én a padló közepére fekszem le.» Lefekszik és fogja a botot. Azután gonosz szellem, ördögfiak, ereszkednek le a mennyezet felől. Ő (kezében) tartja a botját. Azután az ördögfiakat mind megölte botjával.

2. Másnap Iván kiment a szobába és ott három koporsó áll. És ott három ember áll: egy öreg ember, egy húszéves leány és egy öreg asszony. A polczdeszkán egy harmonika van. Ő fogta a harmonikát, játszani kezdett (rajta). Azok mindhárman kiugrottak a koporsójukból és táncolni kezdtek.

A harmonikát egy szögre akasztotta. A szögön ostor van. A harmonikát letette a polczdeszkára. Az öreg fogta az ostort, háromszor megütötte (öket). Mindketten, a leány meg az öreg asszony, visszamentek a koporsójukba.

Onnan megint előre indultak. Megint ugyanolyan ház jött, megint világos (azaz: kivilágított ház). Oda megint bementek. Ott egy öreg asszony él. «Iván, én már régóta (tkp. sokáig)

nin vidtšiši, važen nin pe in lok. addžilin-pe, meji veli loktigad? kosav-pe ber sija domad. sija-pe meam niv. garmoniatg bošt da orste-pe kriad bošt da starikse-pe nešav jona da tšun-kitš kor.»

ber kosisni. sija sidž i kutas starikges nešavni. nešalis da nešalis, starik oz set tšun-kitš. sešša bara nešavni pondis. bara nešalis da nešalis, tšun-kitš i šetis starik. niv i loktis i va·n kupe tšeskeji sin d'ing i šug: «vaj pe, mi munam.»

sešša bara kučšarli i va·n tšektas vetlini vo,dže ber sija domas mamis d'ing. vojisni ber staruka d'ing. staruka šug: «mei-pe taja niv pidđi kole?» — «men pe bordja päš-kem kole ta pidđi, med pože lebavni.»

3. *sešša sarstvoe voasni. settše staruka orde paterae pirasni. sen glavnei šenator kulema. telis nin berjeni, oz berjis ne-kod. i va·n šug: «men-pe oz-e pož tšetš sobrašnee pukšini šenatoreš berjini?» — «pože-pe», šugni. sije glavnei šenatoreš berjisni, sar berin med idžide.*

vártalak, már rég nem jöttél. Láttad, mi volt, mikor jöttél (tkp. jöttedkor)? Fordulj vissza ehhez a házhoz (tkp. -ba). Az az én leányom. Fogd a harmonikát és vedd kezedbe az ostort és üsd az öreget erősen és kérd a gyűrűt.»

Visszafordultak. Ő úgy is kezdi az öreget ütni. Ütötte és ütötte, az öreg nem adja oda a gyűrűt. Erre megint ütni kezdte. Megint ütötte és ütötte, az öreg oda is adta a gyűrűt. A leány odajött Kereskedőfi Ivánhoz és mondja: «Nos hát, menjünk.»

Azután Iván megint parancsolja a kocsisnak, hogy tovább hajtson vissza abba a házba az anyához. Az öreg asszony mondja: «Mi kell (neked) ezért a leányért?» — «Nekem szárnyas ruha kell azért, hogy repülhessek (tkp. repülni lehessen).»

3. Azután egy országba jönnek. Ott (tkp. oda) egy öreg asszonyhoz mennek be kvártélyba. Ott a fősenátor meghalt. Már egy hónapja választanak, senkit se választanak meg. Iván mondja: «Nem lehet-e nekem is a gyűlésbe ülnöm szenátort választani?» — «Lehet», mondják. Őt választották meg fősenátornak, a csár után legfőbbnek.

starukaid vištale: «sarlen-pe niv vijim, kiž vo-pe nin mu vile abu ledžlivlema. kujim dumsik-pe vostrogin pukaleni, vištalemaeš, mež kiž aren-pe pialas sija.»

glavnej senator butulka vina boštas, lebalan pás-kem pástalas i sar-niv ding lebas ritnas pemidin. i lebas galdarež vile i pukšas niv ding. niv petas i šue: «das-kik šin-pe tead. (sija mollasse šinmen šue.) nimid-pe mež tead?» — «vozdušnež-pe meam nimež.»

niles juktštas vinaen i šue: «mež-ne pe šoilivlan?» — «me pe šoilu.» — «a ulis-vomid ne pe mež šoilivle?» — «ninem pe oz,» šue. «me-pe verma verdni ulis-vomte.» sessa verdas vozdušnež ulis-vomse. «zev pe taj lešid silen šojemis. tsasteđžik pe volivli!» sija bid vož volivlini pondis.

4. međ lunę služanka sarevna ding vošem tsaso'vin kajis i šue: «mež-ne pe, sarevna, si džira ušan?» sarevna služankali i vištale: «a tsšimes vinaen juktalis, ulis-vomes zev tšeskida verdis.»

Az öregasszony elmondja: «A czárnak van egy leánya. Már húsz éve nem engedte a földre. Három tanácsos börtönben ül, akik (azt) mondták, hogy az húsz éves korában (törvénytelen) gyereket fog szülni.»

A főszenátor egy üveg pálinkát vesz, felölti a szárnyas ruhát és a czár leányához repül este a sötétben. És fölrepül az erkélyre és leül a leány mellé. A leány kijön és mondja: «Neked tizenkét szemed van. (Ő a gombokat szemnek mondja.) Mi a te neved?» — «Az én nevem 'Légi'.»

A leányt megkínálja (tkp. megitatja) pálinkával és mondja: «Mit szoktál enni?» — «Én (csak) eszem.» — «Hát os tuum infernum mit szokott enni?» — «Semmit se,» mondja. «Én tudom os tuum infernum táplálni.» Erre a Légi táplálja os eius infernum. «Nagyon kellemes az ő étele. Gyakrabban gyere!» Ő minden éjjel kezdett jönni.

4. Másnap a szolgáló nyolcz óraker ment föl a czár leányához és mondja: «Miért (tkp. mit) alszol, czár leánya, olyan sokáig?» A czár leánya elmondja a szolgálónak: «Magamnak pálinkát adott inni (tkp. magamat pálinkával itatott meg), os meum infernum nagyon édesen etette.»

sešša olisni dai sarevna nebašni pondis. i džid-kingema loii. služanka mamislj vištalis: «nebašg nišid-pe.» (mu vile iz ledt-šivli, a bordja paš-kema strejitis.) sešša sarlj vištalisni: «nišid-pe nebašg.» sešša sar purt šetis, med pe paš-kemšis nol-pešesa tor vundas.

sešša sar-niv miškuis i vundas nol-pešesa tor. vozdušnej oz i geger-volj. sar asiv tsukartis stav na tsálnik-koidjases i vi džede, kodlen ruža paš-kemšis. eti boked munis, miža mort ne-kod iz šur. med boked medis, glavnej šenatorlen i miškuis ruža. tor puktis; seš i vešema. sešša sar bidenlj šujis: «eni mune.» šenatores i kolis. «te-pe, šenator, nišes vai. te-pe i vinavat. miškuid-pe ruža.»

šenator sar-žatlen loii. sar veni tsaitis nišes. sešša i a tsis sare voas. dumšikjases stavse le džas. «pravda-pe loii. mu kuža pe ig ledžli, a pialis.» sešša i va n sarked etlain ovni pondisni. — pom.

Azután éltek és a czár leánya viselős lett (tkp. terhesezni kezdett). Nagy hasú lett. A szolgáló jelentette az anyjának: «A leányod terhesezik.» (A földre nem ment le, de a szárnyasruhás tette azt.) Azután a czárnak jelentették: «A leányod terhesezik.» Erre a czár egy kést adott (a leányának), hogy (annak) a ruhájából egy négyszögletes darabot vágjon ki.

Azután a czár leánya a hátáról (tkp. hátából) ki is vág egy négyszögletes darabot. A Légi ezt nem is veszi észre. A czár másnap összehívja az összes főnökféléket (azaz előkelő tisztviselőket) és megnézi, (hogy) kinek lyukas a ruhája. Az egyik oldalon ment (végig), bűnös ember senki se akadt. A másik oldalon indult (végig), a fősenátornak a háta lyukas. Odatette a darabot, onnan (való) is volt. Erre a czár mindenkinek mondta: «Most menjetek.» A szenátort ott tartotta (tkp. hagyta). «Te, szenátor, vedd el a leányomat. Te vagy a bűnös. A hátad lyukas.»

A szenátor a czár veje lett. A czár megeskette a leányát. Azután ő maga lesz czárrá. A tanácsosokat mind (szabadon) bocsátja. «Igaz lett. A földre nem eresztettem, de (mégis) (törvénytelen) gyereket szült.» Azután Iván együtt kezdett élni a czárral. — Vége.

Jegyzetek: A mese közlöje az öreg Михаил Ивановичъ Бяковъ (zürjén nevén *rolsko mis*) Aikino falvában (l. KSz. XIV. 208). Az öreg nagyon gyorsan beszélt, (ezért is alig egy-két helyen volt a hangsúly megjelölése lehetséges), úgyhogy többször kellett figyelmeztetnem, hogy lassabban beszéljen. E figyelmeztéseimet rendszeren a család egyik tagja, egy 14—15 éves fiú a következő kiáltásokkal tolmácsolta az öregnek: *tševli!* 'hallgass!' *inli!* 'még ne!' (vö. *in gorzi* 'ne kiabálj' 16. mese 1.), *mež?* 'micsoda'?

1. *drežki* < or. дрожки | *ne.tšistej sila* < or. нечистый, сила ('нечистая сила') | *všakej* < or. всякий | *polá* < or. поле (többessz. поля) | *leška* < or. ложка | *tarantas* < or. тарантась | *iva'n kupa.tšeskej syn* < or. Иванъ купеческий сынъ | *petelek* < or. потолокъ.

2. *gorňi.tša* < or. горница | *ar.kiža niv* 'лѣтъ двадцати дѣвица' | *garmoniá* < or. гармоника | *vetlini* 'погонять лошадей'.

3. *sarstvo, tsarstvo* < or. царство | *sobrańne* < or. собрание | *dumšik* < or. думщикъ | *vostrog* < or. острогъ | *butulka* < or. бутылка | *galdarej* < or. галерея | *vozdušnej* < or. воздушный | *ulis-vot* 'нижний ротъ' a membrum muliebre körülírása | *tšaste* < or. часто.

4. *služanka* < or. служанка | *sarevna* < or. царевна | *vošem tšaso'v* < or. восемь часовъ | *nebaše* 'беременной стала' | *na.tšálnik* < or. начальникъ | *vinavat* < or. виноватый, 'виновать'.

FOKOS DÁVID.

Hazai irodalom.

BARTHA KÁROLY. Udvarhely vármegye nyelvjárásának alaktana. Székelyudvarhely, 1914.

BEKE Ö. Türkische einflüsse in der syntax finnisch-ugrischer Sprachen. (Különnyomat a KSz. XV. k.-ból).

ERDÉLYI LAJOS. A Halotti Beszéd mint nyelvjárási emlék. Budapest, 1915. (= NyF. 71.)

GOMBOSZ ZOLTÁN és MELICH JÁNOS. Magyar etymologiai szótár. IV. f. (Bori—Cenk). Budapest, 1915.

KIS-ERŐS FERENC. A magyar nyelv rendszeresen vizsgálva a nyelv-filozófia, a finnugor összehasonlító, a magyar történeti nyelvtan és a magyar nyelvjárás tan alapjairól. Kalocsa, 1915.

SZINNYEI JÓZSEF. Magyar nyelvhasznítás. 5. kiadás. Budapest, 1915.